



Oktatási
Minisztérium

ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉS

2002. január – 2003. június

DR. SZENDRŐDI LÁSZLÓ

tudományos és technológiai (TÉT) attasé

BRÜSSZEL

Oktatási Minisztérium
Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság

1. AZ EURÓPAI UNIÓ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI ÉLETÉNEK FŐ JELLEMZŐI

1.1. A K+F-finanszírozás rendszere az Európai Unióban és a csatlakozó országokban

Az EU és a tagállamok együttesen a GDP mintegy 2%-át fordították kutatás-fejlesztésre 2002-ben. A végleges statisztikai adatok még nem hozzáférhetőek, de a trend enyhén emelkedő. A legutóbbi végleges statisztikai adatok 2001-ből, illetve egyes mutatók esetében 2000 évből állnak rendelkezésre. Az EU tizenöt tagállamában együttesen a kutatás-fejlesztési ráfordítás az 1995-ös 1,89%-ról 2000-re 1,93%-ra nőtt, ami világviszonylatban nem tekinthető kiemelkedőnek. Az EU-országok közül kiemelt figyelmet fordított a kutatás-fejlesztésre Belgium, Dánia, Németország, Görögország, Spanyolország, Ausztria, Portugália, Finnország és Svédország, amely országokban nemcsak az évenkénti ráfordítás nominálértéke, hanem reálértéke és GDP-hez viszonyított aránya is nőtt 1995 és 2000 között. Franciaországban, Írországban és az Egyesült Királyságban kutatási ráfordítás aránya csökkent a ráfordítás nominálértékének jelentős növekedése mellett. Ugyis fogalmazhatnánk, hogy ezekben az országokban a GDP-növekedés üteme meghaladta a kutatás-fejlesztési ráfordítások növelésének ütemét, de ezért az Európai Unió kormányzati szervei nem fogják megdicsérni az érintett országokat, hiszen a versenyképesség javításához a kutatás-fejlesztési ráfordítások további jelentős növelésére lenne szükség. Olaszországban és Hollandiában a kutatási ráfordítások aránya 2000-ben gyakorlatilag változatlan volt 1995-höz képest.

A csatlakozó és a felvételre váró országok között a Cseh Köztársaság (1,33%) és Szlovénia (1,52%) vezet a nemzeti össztermékre (GDP) vonatkoztatott kutatási ráfordításokban 2000-ben az Eurostat adatai szerint¹. Sajnos, a tizenkét kandidátus ország (*Málta nélkül*) mindössze a GDP 0,84%-át fordította kutatás-fejlesztésre 2000-ben, ami egyáltalán nem jelez dinamikus elmozdulást 1995-höz (0,83%) képest.

A csatlakozásra váró országok közül első helyen említik Lengyelországot, mert nominális értékben közel 1,2 milliárd eurót fordítottak kutatásra 2000-ben, ez a GDP 0,70%-a volt. Az 1995-ös bázisévhez viszonyítva összehasonlíthatóságában ez jelentős növekedés, bár a százalékos mutató változása csekély, mert 1995-ben a kutatási ráfordítás a GDP 0,69%-a volt. Lengyelországon

¹ R&D expenditure and personnel in the candidate countries in 2000. Eurostat, Statistics in Focus, Theme 9-1/2003 (<http://europa.eu.int/comm/eurostat>)

kívül Törökország, Csehország, Szlovénia és Magyarország kutatási kapacitását tartják összecszerűségében is jelentősnek.

Visszaesés mutatkozik a kutatás-fejlesztési ráfordítás arányában Bulgáriában, Lettorszáiban, Romániában és Szlovákiában. Romániában nemcsak a ráfordítás százalékos aránya, de nominális értéke is számottevően csökkent, amelynek további súlyos gazdasági következményei lehetnek. A K+F ráfordítás aránya Szlovéniában is 1,69%-ról 1,52%-ra csökkent, de ez annak tudható be, hogy 1995-ben *(a bázisévben)* jelentősen túlbecsülték a kutatási ráfordításokat.

Magyarországon a kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP 0,73%-áról 0,80%-ára nőtt 1995 és 2000 között, ennek eredményeképpen a 2000. évben összesen 405,3 millió eurót (100%) fordítottunk kutatásra. Ebből személyi jövedelemre költöttünk 175,1 millió eurót (43%), költségekre 137,7 millió eurót (34%), a folyó kiadások összesen 312,9 millió eurót (77%) tettek ki. Kutatási beruházásokra 69,8 millió eurót (17%) fordítottuk. Tekintettel az Európai Tanács barcelonai határozatára, amely szerint az EU-tagországok a GDP 3%-át fogják kutatásra fordítani 2010-ben, Magyarországnak is – *a többi csatlakozó országhoz hasonlóan* – komoly erőfeszítéseket kell tennie a kutatás-fejlesztési ráfordítások növelésére a következő években.

A 6. Kutatási Keretprogram (2002-2006) összköltségvetése 17,5 milliárd euró. Ez a hatalmas összeg azonban kevesebb mint 5%-a az EU tagállamai összesített kutatási ráfordításainak. A Keretprogramból az EU kifejezetten az alkalmazott kutatásokat támogatja, az alapkutatások finanszírozását a tagországokra hagyja. Az utóbbi időben egyre jobban erősödnek azok a vélemények, miszerint az EU-nak is többet kellene fordítania az alapkutatásokra, hiszen alkalmazott kutatásra lehet támogatást találni a vállalkezési szférában, de alapkutatásra kevésbé. E téren lehetséges, hogy a 7. Kutatási Keretprogram előkészítése során paradigmaváltásnak leszünk majd tanúi.

1.2. Innovációs eredmények az EU tizenöt tagországában

Az innovációs teljesítmények ismertetése az Európai Innovációs Eredménytábla 2002² megállapításai alapján történik az alábbiakban. Egyes innovációs mutatók *(indikátorok)* használhatósága – és különösen egymáshoz viszonyított súlya – már önmagában is erősen vitatható. A tanulmány két év adatbázisán

² COM(2002) 1349: 2002 European Innovation Scoreboard. Commission Staff Working Paper, Brussels, 9.12.2002

próbál „trendeket” kimutatni, amely eljárás statisztikailag teljesen elfogadhatatlan, ezért ezekből az adatokból következtetéseket nem szabad levonni.

Ausztria két legfontosabb célja az innováció területén (1) javítani a nemzeti innovációs rendszer hatékonyságát és (2) fejleszteni a humán erőforrásokat. Ennek érdekében támogatják az osztrák egyetemek és a kutatóintézetek nemzetközivé válását, a kutatók nagyobb mobilitását, valamint a tudomány és az ipar együttműködését. Az alapkutatás, továbbá a nemzetközi és EU kutatási programokban való részvétel irányítása és felügyelete az Oktatási, Tudományos és Kulturális Minisztérium feladata. Az alkalmazott kutatás, a kutatásfinanszírozás, a technológiai fejlesztés és az innováció a Közlekedési, Innovációs és Technológiai Minisztérium hatáskörébe tartozik. Egyes szakirányú kutatási programok, valamint az ipari innováció irányítását a Gazdasági és Munkügyi Minisztérium látja el. Az osztrák kutatás-fejlesztési és az innovációt támogató irányítási rendszerek jelenleg meglehetősen bonyolultak és kevésbé hatékonyak. Talán ez is az egyik magyarázata annak, hogy az innováció mérésére, minősítésére kimunkált mutatók tekintetében Ausztria egyik indikátor esetében sincs (1. melléklet: Európai Innovációs Eredménytábla 2002) az első három tagország között.

Belgiumban a Tudományos, Műszaki és Kulturális Ügyek Szövetségi Hivatala koordinálja a régiók közötti és a nemzetközi kutatási együttműködési programokat, de a kutatásért és az innovációért elsősorban a regionális kormányzatok a felelősek. Belgiumban az öt regionális és/vagy nemzetiségi kormányzat közül három intézményrendszerrel is rendelkezik a kutatás és az innováció irányítására. A Vallon Régió kormányában a Technológiai, Kutatási és Energiaügyi Főigazgatóság feladatkörébe tartozik az innováció. A kétnyelvű Brüsszel Főváros Régióban a Miniszterelnöki Hivatal felügyeli az innovációs és kutatási ügyeket. A Flamand Régió kormányában a tudománypolitika és műszaki fejlesztés koordinálása a gazdasági, város- és vidékfejlesztési és média ügyekért felelős miniszter felelősségi körébe tartozik. A flamand oktatási miniszter felelős a tudományos képzésért, valamint az egyetemeken és főiskolákon folyó kutatásokért. Egyéb tárcák vezetői felügyelik a szektor-specifikusan feladatkörükbe tartozó kutatásokat. A Francia Közösség kormányában a felsőoktatási és kutatási miniszter felügyeli a tudománypolitika megvalósítását, de egyéb tárcáknál is jelentkeznek szakmaspecifikus kutatási és fejlesztési feladatok. A Német Közösség kormányában az Oktatási, Kulturális és Turisztikai tárca vezetője felelős a tudománypolitika végrehajtásáért. A tagországok rangsorában Belgium egy indikátor esetében került be a „díjazottak” közé: a GDP 0,44%-át fordították csúcstechnológiai beruházásokra 2002-ben.

Dániában a kormány célja, hogy az ország ne csak a jelenlegi pozíciókat őrizze meg, hanem a világ egyik legdinamikusabb tudás bázisú társadalmává fejlődjön. Ennek érdekében hozták létre a Tudományos, Technológiai és Innovációs Minisztériumot, amelynek feladata a teljes innovációs lánc menedzselésével és a technológiai fejlesztés segítségével a tudományos eredményeket eljuttatni a gazdaságba. A tagországok rangsorában 2002-ben Dánia a második volt a csúcstechnológiai tőkeberuházások területén, a GDP 0,46%-át fordították erre a célra. Harmadik helyre került az otthoni internet-hozzáférés terén, valamint a felnőtt lakosság továbbképzési arányának mutatója esetében.

Az utóbbi évtizedekben az Egyesült Királyság nem tudta megőrizni korábbi vezető pozícióit a gazdasági és technológiai fejlesztésben. A vizsgált tizennégy innovációs mutató közül csak négy esetben szerepel az első három között 2002-ben. Az élethosszig tartó tanulás terén mindössze egytized százalékkal előzi meg Svédországot (21,7%), a GDP-arányos teljes innovációs ráfordítás tekintetében pedig Svédország mögött a második (8,62%). Harmadik helyen áll a felsőoktatásban résztvevők arányát tekintve (28,6%) és harmadik a csúcstechnológiai szolgáltató szektorban foglalkoztatottak számában (4,8%) is. A vállalkozási és innovációs politika kialakítása és megvalósítása a Tudományos és Technológiai Hivatal feladatkörébe tartozik. A kutatásfinanszírozást hét Kutatási Tanács segítségével menedzselik. A technológiai transzfer megvalósítása érdekében tőkeinjekciókkal és vállalkozási ismeretek oktatásával támogatják a *spin-off* vállalkozásokat, és más eszközökkel is növelni kívánják az egyetemek és az ipar közötti kölcsönhatást. Az innovációs politika decentralizálása szintén kiemelt figyelmet kap, a Regionális Fejlesztési Ügynökségek (*RD4*) közvetítik a fejlesztési eszközöket a régiókba.

Finnországban a Kereskedelmi és Ipari Minisztérium a felelős az ipari és a technológiafejlesztési politikáért, a további gazdasági fejlődés feltételeinek megteremtésért, beleértve a versenyképességet, valamint a kis- és középvállalkozások támogatását is. Az innovációs politika fő törekvése, hogy javítsa az ipari és a szolgáltató szektor műszaki feltételeit, és ezzel növelje nemzetközi versenyképességüket. A műszaki fejlesztés és az innováció gyakorlati megvalósítását a Nemzeti Technológia-fejlesztési Ügynökség (*TEKES*) segíti. Az uniós tagországok rangsorában Finnország négy innovációs mutató esetében is első helyen áll. Ezek a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (32,5%), a központi kutatás-fejlesztési ráfordítás GDP-hez viszonyított aránya (0,98%), a csúcstechnológiai szektorban Európában szabadalmaztatásra benyújtott találmányok lakosság létszámához viszonyított száma (137,6),

valamint a csúcstechnológiai iparban a tőkeberuházás GDP-hez viszonyított aránya (0,57%). Második helyen van a vállalkozói oldal GDP-arányos kutatás-fejlesztési ráfordításai (2,68%) tekintetében, az USA-ban szabadalmaztatásra benyújtott csúcstechnológiai találmányok lakosság létszámához viszonyított száma (41,6) esetében, valamint a csúcstechnológiai iparban keletkező hozzáadott érték (19,3%) tekintetében. További két innovációs mutató esetében Finnország a harmadik az európai rangsorban: az új diplomát szerzők aránya a 20-29 éves korú lakosság körében (17,8 ‰), valamint a közepes technológiai igényű ágazatokban és a csúcstechnológiai szektorban foglalkoztatottak létszámának aránya (7,4%). Az eredmények alapján nyugodtan nevezhetjük Finnországot Európa „*kis tigrisének*”, amelynek fejlődési dinamikája összemérhető a világ legjobban fejlődő régióival.

Franciaország Ifjúsági, Oktatási és Kutatási Minisztériumának Kutatási és Új Technológiák Delegált Minisztériuma tűzte zászlajára a francia kutatási kapacitások világszínvonalra fejlesztését az Európai Kutatási és Innovációs Térség keretein belül. Legfontosabb céljaik közé tartoznak (1) egy tudományos foglalkoztatáspolitikai megvalósítása, (2) a fiatal generáció bevonása a kutatásba, (3) az államilag finanszírozott kutatóintézet-hálózat kutatási kapacitásainak fejlesztése, (4) a várhatóan technológiai áttörést eredményező kutatások finanszírozása a tudomány peremén és (5) az ipari kutatás és az innováció támogatása. A kutatás-fejlesztési és innovációpolitika hatékony gyakorlati megvalósítását az Országos Kutatás-fejlesztési és Innovációs Ügynökség (ANVAR) szolgálja. Sok tennivalójuk lesz, mert Franciaország csak egyetlen innovációs mutató, az új diplomát szerzők aránya a 20-29 éves korú lakosság körében (18,7%) esetében került fel a dobogó második fokára az európai rangsorban 2002-ben.

Görögországban a Kutatási és Technológiai Főtitkárság feladatkörébe tartozik a görög kutatási és fejlesztési politika kidolgozása és megvalósítása. Napjaink legfontosabb prioritása náluk a nemzeti kutatási intézményhálózat reorganizációja úgy, hogy az piac közeli és nemzetközi irányultságú legyen, továbbá új tudományos eredmények reményében finanszíroznak egyes kutatási programokat. Az abszolút mutatók tekintetében Görögország még mindig a gyengén teljesítők közé tartozik a tagországok között, de elszántságukat bizonyítja, hogy saját előző évi teljesítményükhöz képest dinamikus elmozdulás volt tapasztalható 2002-ben: az állami kutatásfejlesztési ráfordítások növekedése (34%), a vállalkezési szféra K+F ráfordításainak növekedése (46,0%), valamint a teljes innovációs ráfordítás növekedése (20,9%) tekintetében is vezetik az európai toplistát.

Hollandiában az innováció irányítása és felügyelete a Gazdasági Minisztérium feladata. A minisztérium közvetlen irányítása alá tartozó *SENTER* nevű ügynökség valósítja meg a kormánypolitikát a technológiai fejlesztés, az energiaszektor, a környezetvédelem, az exporttevékenység és a nemzetközi együttműködés területén. Feladatuk a gazdasági szektor és a tudásbázist képező intézmények pozícióinak javítása Hollandia egész területén. A *SYNTENS* ügynökséget speciális innovációs szolgáltatások végzésére hozták létre. Az európai rangsorban első helyen áll az otthoni internet-hozzáférés indikátor területén: a háztartások 63,8% rendelkezik internet-hozzáféréssel, amely az EU-átlag közel kétszerese. További négy mutató esetében Hollandia a harmadik helyen áll: az állami kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP arányában (0,88%), a csúcstechnológiák területén Európában szabadalmaztatásra benyújtott találmányok lakosságra vetített száma (57,9) esetében, a GDP-re vetített tőkenövekedés tekintetében (6,0%), valamint az összes innovációs ráfordítás GDP-hez viszonyított arányában (8,3%).

Írországban – az *Európai Unió sikerországainak egyikében* – a kutatás-fejlesztési és innovációs politika megtervezője és végrehajtója a Tudományos és Technológiai Hivatal. A Nemzeti Fejlesztési terv keretében 2000 és 2006 között az ír kormány 2,4 milliárd eurót fog felhasználni a gazdaság fejlesztésére különböző igazgatóságok és ügynökségek útján. Ebből az összegből 1,5 milliárd euró van elkülönítve az innovációra és a versenyképesség javítására, valamint termékek támogatására és a foglalkoztatottság növelésére. Az innovációs alapok jelentős részét fordítják a vállalati kutatás-fejlesztés támogatására, a vállalatok közötti hálózatok kiépítése, a tudományos és technológiai infrastruktúra fejlesztésére, a regionális fejlesztésekre, valamint a műszaki-technológiai jövőkutatásra. Írország vezeti az európai ranglistát az új diplomát szerzők 23,2%-os arányával a 20-29 éves korú lakosság körében, valamint a csúcstechnológiai iparban a hozzáadott érték tekintetében (25,4%). A többi indikátornál nem kerültek be az első három közé, de a legtöbb mutató esetében az európai átlag felett, vagy annak közelében teljesítettek.

Luxemburgban a *Luxinnovation* nevű nemzeti innovációs ügynökség felelősségi körébe tartozik az információ, a kutatásfejlesztés, a kooperáció elősegítése, valamint az innováció és a technológiai fejlesztés. Ez a felosztás rendkívül hatékonyan szolgálja a gazdasági fejlődést, hiszen az innováció legfontosabb elemei egy kézben vannak. Gazdasági hatékonyságban, versenyképességben és innovációban Luxemburg igen előkelő helyen áll a világranglistán is. Ez nem utolsósorban annak köszönhető, hogy hatékonyan támogatja a technológiai transzfert, az új innovatív vállalatok alapítását, a vállalatok

közötti technológiai együttműködést, az államilag finanszírozott és privát kutatóintézeteket, valamint a kutatás-fejlesztési szektorba beruházókat. Az európai ranglistát Luxemburg vezeti a GDP-arányos tőkenövekedés vonatkozásában (10,8%).

Németországban az Oktatási és Kutatási Minisztérium, valamint a Gazdasági és Technológiai Minisztérium szponzorálnak kutatási és innovációs programokat a föderális kormányzat szintjén. Az anyagi erőforrásokat elsősorban azokra a területekre koncentrálnak, amelyek (1) kiemelkedő mértékben szolgálják a technológiai fejlesztést, (2) jelentős szerepük van a német nemzetgazdaságban és (3) az innovációnak vagy technológiai fejlesztésnek nagy műszaki/gazdasági kockázata van. A tartományok kormányainak önálló kutatási és innovációs politikájuk, illetve ennek megvalósítására önálló intézményrendszerük van. A német gazdaság – *úgy tűnik* – még nem heverte ki teljesen az egyesítéssel együtt járó traumát, mert az innovációs mutatók tekintetében csak a közepes technológiai igényű és csúcstechnológiai szektorokban foglalkoztatottak aránya (11,2%) esetében van az első helyen, továbbá a vállalkozói szféra GDP-arányos kutatás-fejlesztési ráfordításai indikátornál (1,80%) szerepel a harmadik helyen az európai rangsorban.

Olaszországban a Tudomány- és Technológiapolitikai Útmutóban (2003-2006) az Oktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium négy stratégiai prioritást határozott meg. Ezek: (1) a tudás frontjainak kiterjesztése, beleértve az emberi erőforrások fejlesztését is, (2) a szektorok közötti kutatási programok, valamint az új tudományos eredmények hasznosítására létrehozott *spin-off* vállalatok támogatása, (3) az ipari kutatás-fejlesztés megerősítése abból a célból, hogy a vállalkozások innovációs képességeit növeljék, és (4) a kis- és középvállalkozások termékfejlesztésének és innovatív kapacitásának növelése, valamint a regionális fejlesztés növelése. Olaszország jelenleg nem tartozik az innovációban élenjáró országok közé: egyetlen mutató tekintetében sem tudtak felkerülni a toplistára a tagországok között. Miért? Ez is az innováció egyik rejtélye, amely még megfejtésre vár, hiszen Olaszországnak is számos világszerte elismert tudósa és tudományos műhelye van. Ezen a kiemelkedő tudásbázison azonban a tudás az innovációs láncon keresztül csak nagyon lassan és korlátozott mértékben kerül be az olasz nemzetgazdaságba.

Portugáliában az innovációs politika kizárólagosan a Tudományos és Technológiai Minisztérium felelősségi körébe tartozik. A Technológiai Innovációt Koordináló Hivatal a portugál Gazdasági Operatív Program (2000-2006) célkitűzéseit valósítja meg, feladatköre kiterjed az ipar, az energiaszektor, az építőipar, a közlekedés, a turizmus, a szállítás és a szolgáltató szektor

területére is. Néhány speciális innovációs program megvalósítását a Nemzeti Innovációs Ügynökség feladatkörébe utalták. Portugália egyetlen innovációs mutató esetében sem került az első három közé az európai ranglistán, ez a gazdasági fejlődés területén hosszú idő óta megmutakozó lemaradásának tudható be. A szemléletváltást azonban egyértelműen mutatja, hogy Portugália a soros elnökség idején kezdeményezője és kidolgozója volt a lisszaboni határozatnak, amely az Unió egészének gazdasági fejlődését hivatott új pályára állítani.

Spanyolországban a gazdasági fejlődés felgyorsítása érdekében 2000-ben létrehozták az önálló Tudományos és Technológiai Minisztériumot (MCYT), így közös fedél alá került a kutatáspolitikai, a tudományos ügyek irányítása, valamint a technológiai fejlesztés és innovációs politika. Spanyolország számos területen nagy erőfeszítéseket tesz műszaki-technológiai lemaradásának felszámolására, valamint az ipar innovációs kapacitásának növelésére. A 4. Nemzeti Tudományos Kutatási, Technológiafejlesztési és Innovációs Terv a 2000-2003 közötti időszakot öleli fel. A központi kormányzaton kívül a régiók is nagy szerepet vállalnak a kutatás-fejlesztés menedzselésében és az innováció gyorsításában. Az abszolút ranglistán Spanyolország egyelőre csak a GDP-arányos tőkenövekedés terén került a második helyre az európai országok között (7,9%).

Svédország az Európai Unió zászlóshajója az innováció és gazdasági fejlődés területén. Az Innovációs Rendszerek Svéd Ügynökségének (VINNOVA) küldetése, hogy biztosítsa a gazdaság fenntartható fejlődését az innovációs rendszerek kiépítése és működtetése, továbbá a kutatás és a technológiai fejlesztés finanszírozása révén. Az ügynökség fő feladatai: (1) a vállalkezési szféra, valamint a társadalom széles rétegeinek igényét kielégítő kutatási, fejlesztési és demonstrációs programok finanszírozása, (2) az egyetemi kutatóhelyek, az ipari kutatóintézetek és a vállalkozások közötti kooperáció elősegítése, (3) az információ és a tudás széles körű elterjesztésének elősegítése (*különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra*), (4) az EU Kutatási Keretprogramjaiban a svéd intézetek és kutatók részvételének támogatása, (5) a technológiai előrettekintési programok menedzselése és finanszírozása, és (6) a kutatóhelyek pozícióinak javítása az innovációs láncban. Svédország a vizsgált 14 innovációs indikátor közül 11 mutató estében ért el dobogós helyezést 2002-ben. Első helyen áll a tagországok között a csúcstechnológiás szolgáltatási szektorban dolgozók arányát tekintve (5,1%); a vállalkezési szféra GDP-arányos kutatás-fejlesztési ráfordításai a legmagasabbak Európában (2,84%); az USA-ban benyújtott csúcstechnológiás szabadalmi kérelmek lakosságra vetített száma itt a legnagyobb (47,3); és vezet a GDP-arányos

teljes innovációs ráfordítás terén is (9,85%). A felsőoktatásban szerzett diplomák számát tekintve Finnország mögött második (29,7%); a felnőtt oktatásban csak az Egyesült Királyság előzi meg (21,6%); a csúcstechnológiai szektorban foglalkoztatottak aránya csak Németországban magasabb (7,9%); második helyen áll a tagországok között a GDP-arányos központi kutatás-fejlesztési ráfordítások esetében (0,94%); az Európában benyújtott *high-tech* szabadalmak lakosságra vetített száma (95,1) tekintetében csak Finnország előzi meg; mindössze néhány százalékkal szorul Hollandia mögé az otthoni internet-hozzáférések arányában (60,7%). Harmadik helyezést ért el a csúcstechnológiai iparban hozzáadott érték terén (15,3%), itt Írország és Finnország előzi meg.

Az Európai Unió közös teljesítménye egyes mutatók esetében összevethető a gazdasági versenyben vezető Egyesült Államok és Japán innovációs teljesítményével, de figyelembe véve az elmúlt évtizedekben akkumulálódott teljesítménykülönbségeket, a jelenlegi európai erőfeszítések legfeljebb arra elegendőek, hogy a szakadék növekedés üteme mérséklődjön a globális gazdasági térségek között. Az Európai Unió gazdasági teljesítményében rövid távon megrázkódtatásokat és átmeneti visszaesést fog okozni új országok csatlakozása, a bővítés gazdasági előnyei csak hosszabb távon manifesztálódnak majd. Terjedelmi okok miatt itt most nem térhetünk ki sem a csatlakozó országok innovációs mutatóinak elemzésére, sem az Unió célkitűzéseire és a közös innovációs politika intézményrendszerére és mechanizmusaira. A csatlakozó országoknak azonban – *lehetőleg a jó gyakorlat átvételével* – mielőbb ki kell alakítaniuk saját EU-konform innovációs politikájukat, valamint ennek megvalósításához szükséges intézményrendszerüket, hogy ne visszahúzó balansz, hanem katalizátor legyenek a tágabb Európa további gazdasági fejlődésében.

1.3. A tudomány- és technológiapolitika fő ismérvei és megvalósítása az Európai Unióban

Az Európai Unió tudománypolitikájának új irányzatait összefoglaló Európai Kutatási Térség (EKT) / European Research Area (ERA) megvalósítását szolgálja a 2002. november 11-én Brüsszelben megnyitott 6. Kutatási Keretprogram (2002-2006). Formailag a Keretprogram (*a továbbiakban FP6*) két önálló keretprogramra különül el, ezek: az EU Kutatási Keretprogram és az EURATOM Keretprogram. Az öt specifikus program közül három az Európai Kutatási Keretprogram, kettő pedig az EURATOM kutatások prioritásait foglalja össze. Az Európai Kutatási Keretprogram specifikus programjait az 1. ábra foglalja össze.

Integrating European Research								
Priority Thematic Areas						Anticipating S/T needs		
Genomics and biotechnology for health	Information society technologies	Nanotechnologies, intelligent materials and new production processes	Aeronautics and space	Food safety and health risks	Sustainable development and global change	Citizens and governance in the European knowledge-based society	Research for policy support	Frontier research, unexpected developments
							Specific SME activities	
							Specific international cooperations activities	
							JRC activities	

Structuring the ERA			
Research and innovation	Human resources and mobility	Research infra-structures	Science and society

Strengthening the foundations of the ERA	
Co-ordination of research activities	Development of research/innovation policies

1. ábra

Az Európai Kutatási Keretprogram specifikus programjai

A FP6 a tradicionális kutatásfinanszírozás mellett új eszközöket vezetett be az EKT (ERA) céljainak megvalósítása érdekében: a kiválósági hálózatokat, az integrált projekteket, valamint a közösség részvételét a nemzeti kutatási programok megvalósításában. A csatlakozó és a társult országok kutatói a tagországokkal megegyező feltételekkel vehetnek részt a FP6 megvalósításban. A FP részletes költségvetését foglalja össze az 1. táblázat, amelynek első oszlopában a Bizottság eredeti javaslata, a második oszlopban a Parlament és a Tanács közös véleménye, a harmadik oszlopban pedig a Parla-

ment által 2002. június 13-án jóváhagyott végleges költségvetés számai láthatóak.

1. táblázat
A 6. Kutatási Keretprogram költségvetése (millió euró)

Kutatási program / prioritás	„A”	„B”	„C”
Keretprogram kutatások költségvetése összesen	16 270	16 270	16 270
<i>Genomics and biotechnology for health</i>	2 000	2 150	2 255
<i>Information society technologies</i>	3 600		3 625
<i>Nanotechnologies, intelligent materials</i>	1 300		1 300
<i>Aeronautics and space</i>	1 000		1 075
<i>Food safety and health risks</i>	600	625	685
<i>Sustainable development and global change</i>	1 700	1 850	2 120
<i>Citizens and governance</i>	225		225
<i>Specific activities for wider field of research</i>	2 345	2 270	1 300
Az európai kutatások integrálása összesen	12 770	13 020	13 345
<i>Research and innovation</i>	300	290	
<i>Human resources</i>	1 800	1 580	
<i>Research infrastructures</i>	900	655	
<i>Science and society</i>	50	80	
Az ERA strukturálása összesen	3 050	2 830	2 605
<i>Coordination of activities</i>	400	270	
<i>Development of policies</i>	50	50	
Az ERA megerősítése összesen	450	420	320
EURATOM-kutatások költségvetése összesen	1 230	1 230	1 230
<i>Waste treatment and storage</i>			150
<i>Controlled thermonuclear fusion</i>			700
<i>Other activities (nuclear safety and safeguards)</i>			50
<i>Activities of the Joint Research Centre</i>			330
6. Kutatási Keretprogram mindösszesen	17 500	17 500	17 500

„A” = A Bizottság javaslata 01/02/2001

„B” = Parlament és Tanács 22/11/2001

„C” = Végleges 13/06/2002

A 6. Kutatási Keretprogram első felhívásai 2002. december 17-én jelentek meg a hivatalos közlönyben. A 2003. július 14-én még nyitott pályázatokat a 2. melléklet foglalja össze. CLARA DE LA TORRE asszony (*Head of Unit, DG RTD*) szóbeli tájékoztatása szerint a felhívásokra nagyszámú pályázat érkezett be, ezért a Keretprogram első felhívásainak sikere előre jelezhető. Az ősz folyamán sor kerül a szakértők által jó színvonalúnak minősített pályázatok megvitatására, és a kiválasztott pályázatok képviselőivel még az év vége előtt szeretnék megkötni a kutatási szerződéseket.

A beszámolási időszakban számos dokumentum nemzetközi összehasonlításban mutatta be Európa lemaradását a kutatás humán erőforrásai területén az Amerikai Egyesült Államok és Japán mögött. Felismerték, hogy az európai tudományos és gazdasági versenyképesség javításához elengedhetetlené vált egy új stratégia kidolgozása és megvalósítása, amely a kutatási tevékenység anyagi támogatása és infrastruktúrájának javítása mellett hangsúlyt helyez a humán tényező javítására is.

Az EKT célkitűzése egy korszerű európai kutatási rendszer megteremtése. Ehhez elengedhetetlen a kutatók nemzetközi és ágazatok közötti mobilitásának jelentős javítása. Szakértői csoportok elemezték a gátló tényezőket (*a visszatérés és a tudományos karrier befutásának lehetősége; anyagi és finanszírozási kérdések; beutazási, tartózkodási és foglalkoztatási lehetőségek; társadalombiztosítási jogosultság; jogi és adminisztratív akadályok; szellemi tulajdonjog védelme; munkaerő-alkalmazási feltételek és módszerek; nemek egyenrangú kezelése stb.*), és ezek egy részét a Marie Curie humán mobilitási program keretében próbálják áthidalni.

A Keretprogram kutatói mobilitás és a humán erőforrások javítását célzó fejezetben egyformán hangsúlyosan kezeli a tagállamok és a tagjelölt országok legelmaradottabb régiói támogatásának kérdését. A Marie Curie-ösztöndíjrendszerben (*Research Training Networks, Host Fellowship for the Transfer of Knowledge, Intra-European Fellowship, Outgoing International Fellowship, Re-integration Grants*) külön fejezet foglalkozik a tagállamok és a társult országok kutatóinak együttműködésével. A kutatási infrastruktúrák témakörében hangsúlyozzák a tagállami és a társult országbeli kutatócsoportok hozzáférési lehetőségei támogatásának szükségességét.

A Közös Kutatási Központ (*JRC*) által végzett közvetlen kutatási tevékenységeknél is kiemelt hangsúlyt kapott a társult országok kutatóinak aktívabb bevonása a kutatási programokba. A munkaprogramok kidolgozásánál is figyelembe vették a társult országokban folyó tudományos tevékenységet. Célzott pályázati felhívásokkal lehetővé tették a társult országok kutatóinak részvételét a JRC programjaiban (*nemzeti szakértők, látogató tudósok stb.*)

különös tekintettel a környezetvédelmi, az élelmiszerbiztonsági és a mérés-technikai kutatásokra. A társult országokkal való együttműködés speciális formája továbbképzés a JRC szakosodott intézetében a polgári védelmi szakembereknek a természeti katasztrófák és az ipari balesetek kezelése és megelőzése terén.

Az Alapszerződés 169. cikke alapján az EU részt vehet a tagállamok nemzeti kutatási programjainak megvalósításában is. Az új Keretprogramban megpróbálják bevetni ezt a gyakorlatban eddig nem alkalmazott eszközt. A tagállamok érzékenységének kezelésére ezt a nyitott koordináció (OMC) módszerével próbálják majd megvalósítani.

Az EKT megvalósításának egyik alappillére a nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés, négy fő területen kívánják javítani ennek feltételeit:

- Európa vonzóbbá tétele a világ kutatói előtt világszínvonalú kutatóközpontok létrehozásával,
- az európai kutatás és ipar számára a világ legfejlettebb, Európán kívüli tudományos és technológiai eredményeihez való hozzáférés lehetővé tétele,
- az EU külpolitikai célkitűzéseinek és fejlesztési segélyprogramjainak megvalósítását segítő K+F-tevékenység folytatása,
- az EU és harmadik országok tudományos és technológiai eredményeinek felhasználása az egész világot érintő problémák megoldásában.

A nemzetközi együttműködés egyik legfontosabb eleme az Európán belüli együttműködés erősítése. Ezen belül erősíteni kívánják a tagállamok kutatási és technológia-fejlesztési kooperációját és még aktívabban be kívánják vonni a csatlakozó és a társult országokat az európai kutatási térségbe. Szoros kapcsolatokat akarnak kiépíteni a balti és földközi-tengeri országokkal, Oroszországgal és a FÁK-országokkal, a fejlődő országokkal, a gyorsan fejlődő gazdaságokkal és a fejlett ipari országokkal, valamint a nemzetközi tudományos szervezetekkel.

A nemzetközi tudományos együttműködés hatékonyságának javítása érdekében a tagállamok és a Keretprogramhoz társult tagjelölt országok kutatói teljesen azonos jogokkal és kötelezettségekkel vesznek részt a programban. Az európai tudományos együttműködési szervezetek (*mint pl. CERN, ESA, ESO, EMBL*) azonos jogokkal vehetnek részt a programban, mint a tagállamok hasonló szervezetei. A harmadik országok szervezetei is részt vehetnek a egész Keretprogramban, sőt egyes ország-csoportok (*FÁK, földköz-*

zi tengeri, fejlődő stb.) a nemzetközi együttműködési programban anyagi támogatásra is jogosultak.

Az új eszközök alkalmazásához új pályázat elbírálási alapkritériumokat dolgoztak ki, és módosították a pénzügyi előírásokat is. Az EU pénzügyi támogatása a kiválósági hálózatoknál „integrációs támogatás”, az integrált projekteknél „költségvetési támogatás” formájában nyerhető el. A kiválósági hálózatért, illetve az integrált projektért felelős konzorcium módosíthatja saját összetételét, és pályázatokat írhat ki önállóan. Ezen új elemek miatt – *nagy nehézségek árán és tetemes késéssel* – átdolgozták a modellszerződéseket is.

Egységesítésre kerültek és minden projektrésztvevőre azonosá váltak a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos szabályok. Az utóbbi időben a „társult csatlakozó országokat” megkülönböztetik társult tagjelölt és a nem tagjelölt országoktól. Az „európai nemzetközi tudományos szervezet” fogalmát kiterjesztették a társult országokban található nemzetközi szervezetekre is.

A kutatás-fejlesztés és innováció szerepe erősödik az európai régiókban. Felismerték az innovációs és kutatáspolitikák, valamint a kohéziós politikák közötti szinergia erősítésének szükségességét. Rövidesen felül fogják vizsgálni a strukturális alapok K+F-tevékenységben betöltött szerepét, és a legfejletlenebb régiók bekapcsolódásának lehetőségeit az egységes európai kutatási térség megteremtésébe. A Bizottság regionális technológiai állapotfelmérésekkel, regionális benchmarking tevékenységgel, regionális tudományos és technológiai indikátorok kidolgozásával, tanulmányok és analízisek elkészítésével, regionális innovációs információs rendszerek megteremtésével, valamint információs kampányok szervezésével kívánja támogatni a regionális kutatás és innováció fejlődését.

1.4. Az Európai Unió kutatás-fejlesztési intézményrendszerének fő elemei

Az Európai Unió kutatás-fejlesztési intézményrendszerének legfőbb elemeiben nem következett be jelentős változás a beszámolási időszak során. A kutatás-fejlesztés területén a legfontosabb szereplők az Európai Tanács és ennek különböző munkacsoportja, az Európai Parlament és ennek ITRE Bizottsága, valamint az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatósága, az EURAB, a 6. Keretprogram program bizottságai, továbbá az Európai Bizottság Közös Kutatóközpont Főigazgatósága.

Az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatóságának legfontosabb szakértői csoportja Európai Kutatási Tanácsadó Testület (EURAB), amely HELGA

NOWOTNY asszony elnökletével folytatta munkáját. Magyarországról prof. KROÓ NORBERT, az MTA főtitkára tagja a testületnek.

1.5. Az Európai Unió innovációs politikájának megújítása a Lisszaboni Stratégia tükrében

Az elmúlt időszak elemzése alapján egyértelművé vált, hogy jelentősen gyorsítani kell az innovációt az Európai Unió tagországaiban, hogy Európát a világ legversenyképesebb, dinamikus tudásbázisú gazdaságává tudják fejleszteni 2010-ig. Az Európai Tanács tavaszi ülészsaka előtt a Bizottság egy új vitaanyagot³ tett közzé az európai innovációs politika fejlesztésének szükségességéről 2003. március 13-án. Az innovációs politika újragondolását többek között az a tény kényszeríti ki, hogy tovább nőtt a szakadék a gazdasági versenyben élénjáró térségek és az EU tagállamai között. Felmérések mutatják, hogy a világpiacon versenyző gazdasági térségek közül többen már most sokkal jobb mutatókkal rendelkeznek, mint amelyeket az Európai Unió a lisszaboni stratégia keretében célul tűzött ki önmaga elé 2010-ig. Az Unió egyik legnagyobb gyengeségének tartják a konzervativizmust és a nagy tehetlenséget, aminek következtében csak nagyon lassan képes véghezvinni bizonyos elengedhetetlenül szükséges gazdasági szerkezeti változtatásokat, amelyek jelenlegi felépítésükben akadályai az innovációnak.

A Bizottság által közzétett vitaanyag az Európai Unió harmadik generációs innovációs politikájának kidolgozására irányuló kezdeményezésnek tekinthető. Ehhez először is újra kell definiálni az innováció fogalmát, meg kell határozni az innovációs térben ható tényezőket, erőket és folyamatokat, fel kell térképezni az innováció szereplőinek helyzetét az innovációs térben, reális célokat kell kitűzni, majd prioritásokat kell meghatározni a célok elérése érdekében, végül azonosítani kell azt az eszköztárat, amely segítségével a célok elérhetők. A vitaanyag épít az európai versenyképességet és innovációs politikákat elemző korábbi tanulmányokra, statisztikákra és felmérésekre, továbbá igényli egy széles körű párbeszéd létrejöttét a gazdasági élet valamennyi szereplője között egy reális és hatékony innovációs politika kialakítása céljából a lisszaboni célok megvalósítása érdekében.

Gyors válaszként a lisszaboni csúcson elfogadott irányelvekre a Bizottság már korábban megjelölte azokat a legfontosabb területeket⁴, amelyek fejlesztésével jelentős javulást lehet elérni az innovációs folyamatokban: (1) a

³ COM(2003) 112 final: Innovation policy: updating the Union's approach in the context of the Lisbon Strategy

⁴ COM(2000) 567: Innovation in a knowledge-based society

nemzeti innovációs politikák koherenciájának javítása, (2) az innovációt támogató jogszabályi környezet kialakítása, (3) az innovatív vállalkozások alapításának támogatása, valamint ezek növekedésének elősegítése, (4) az innovációs rendszer interfészeinek kialakítása és (5) társadalmi nyitás az innováció felé. Ezek a prioritások továbbra is érvényben maradnak, de ezek mellett most szükségesnek látják egy átfogó innovációs politika kidolgozását.

Az új innovációs politika az innovációs tevékenység központjának és legfontosabb szereplőjének a profitot termelő vállalkozásokat tekinti, amelyek nélkül nincs termék-előállítás és -forgalmazás, nincs szolgáltatás, nincs pénzforgalom és nem képződik profit.

Az innováció megvalósulásának módjai között továbbra is első helyen említik az új tudományos eredmények beépülését a termelési technológiákba. Elismerik, hogy a kutatás általában nélkülözhetetlen az innovációs folyamatban, de nem az egyetlen lehetséges módja az innováció megvalósulásának. Az új tudományos eredmények bevezetése mellett hangsúlyozzák a más szektorok tapasztalatainak, módszereinek, gyakorlatának, technológiáinak, anyagainak stb. átvételével megvalósuló innováció jelentőségét. Erre a folyamatra jó példa az úrkutatásban kifejlesztett anyagok alkalmazása az autóiparban. Új, érintetlen piacok felkutatásával kialakuló innováció legtöbbször technológiai fejlesztésekkel is párosul, de nem szükségszerűen, és nem kizárólagosan. Ez utóbbira kiváló példa az ékszerórák gyártásának kialakulása, amely új termékeket eredményezett és kielégített egy létező keresletet, de ehhez nem igényelt különösebb technológiai fejlesztéseket. Általában nagyobb képzelőerőt és több erőfeszítést igényel az új – *korábban nem létező* – piaci területek kiépítése, illetve meglévő piaci területek jövedelmezőségi viszonyainak átalakítása. Ehhez rendszerint teljesen új termék kifejlesztése szükséges, vagy a technológiák jelentős átalakításával, termékfejlesztéssel lehet az árakat leszorítani, esetleg a szolgáltatás minőségét jelentősen javítani.

Az innovációs térben – *amely tulajdonképpen a gazdasági szféra maga* – a legfontosabb külső ható tényezők a technológiai verseny, az árverseny és a piaci nyomás. Ezek a tényezők kikényszerítik a gazdasági élet szereplőinek fejlődését a technológiai innováció, a szervezeti innováció, valamint a termékfejlesztés és a marketing megvalósításával, máskülönben a verseny a vállalkozás megszűnéséhez vezet. Az innováció eredményességét nagymértékben befolyásolja a vállalkozói környezet: a gazdasági szabályozás adekvátsága és stabilitása, az adószervezet, a szellemi tulajdonjog védelme, a szerződéses fegyelem, a bankszféra stabilitása és a hitelpolitika stb.

Az innováció kezdeményezése és eredményes megvalósítása szempontjából nagyon fontosak a vállalkozás belső adottságai. Ilyenek a menedzsment felkészültsége, és alkalmassága arra, hogy felismerje a piaci lehetőségeket. A tulajdonosi szemléletből fakadó erős vállalkozó kedv szintén segítheti az innovációs folyamatokat. A vállalkozás tagjainak és személyzetének kiemelkedő tudása, jó felkészültsége, illetve tanulási kedve, tanulási képessége rendszerint jó alapot ad és szükséges feltétel az innováció eredményes megvalósításához.

Az új innovációs politikának javítania kell a vállalkozások versenyképességét helyi, regionális, nemzetállami, uniós és globális szinten egyaránt. Az innovációs politika egyes részleteit a szubszidiaritás elve alapján ezért helyi, regionális, és nemzeti szinten kell kialakítani, az Unió szintjén a koordináció a Bizottság feladata lesz. A harmadik generációs innovációs politika kialakításánál nem cél az egyöntetűség, az egyes régiókban és a tagországokban kétségkívül meglévő változatosságot (*sokféleltséget*) meg fogják őrizni, mert úgy vélik, hogy hosszú távon ez a gazdasági-társadalmi fejlődés tartalék erőforrása.

Az új innovációs politikának szektorspecifikusnak kell lennie. Ugyanis az egyes ágazatok nagymértékben eltérő sajátosságaik miatt (*pl. az információs és kommunikációs technológiák, a textilipar, a biotechnológia stb.*) más és más megközelítést és különböző szabályozást igényelnek. Az új innovációs politika már csak azért is szoros kölcsönhatásban lesz más ágazati politikákkal, mert végrehajtása az ágazati politikákkal együtt, vagy azok keretében történik majd. Az innovációs célokat integrálni kell többek között a versenyképességi politikában, a monetáris politikában, a foglalkoztatási politikában, a tudománypolitikában, a környezetpolitikában, a kereskedelmi politikában, az adópolitikában, a regionális politikában és szinte valamennyi más ágazati politikában is. Az egyes ágazatoknak olyan mechanizmusokat kell kialakítaniuk, amelyek lehetővé teszik a szoros együttműködést az innovációs célok megvalósítása érdekében. A vitaanyag előrevetíti, hogy az egyes ágazati politikákat át fogják világítani, hogy mennyire felelnek meg a lisszaboni stratégiai célokat megvalósítani szándékozó innovációs politikának, és nagyon magas szintű koordináció fogja biztosítani az egyes ágazati politikák együttműködésének hatékonyságát.

A vitaanyag felszólítja az Európai Tanácsot és a Tagországokat, hogy aktív közreműködésükkel segítsék egy kellőképpen agresszív innovációs politika kialakítását és megvalósítását a lisszaboni célok elérése érdekében. Az innovációs politika kialakításában és megvalósításában a következő munkamegosztást javasolja:

- A tagországok feladatai:
⇒ saját nemzeti innovációs politikájuk továbbfejlesztése

- ⇒a nemzeti statisztikai hivatalok kapacitásának célirányos fejlesztése
- ⇒a jó gyakorlat átvétele és elterjesztése
- A Bizottság feladatai:
 - ⇒javítani kell a különböző benchmarking eljárások koherenciáját
 - ⇒új keretbe kell foglalnia a jó gyakorlat elterjesztését szolgáló tapasztalatcserét
 - ⇒elemezni kell az innovációs politikák megvalósítását
 - ⇒innovációs programok részére biztosítani kell a független külső bírálatot
 - ⇒a csatlakozó országokat mielőbb be kell vonni az Unió innovációs gyakorlatába
 - ⇒minden második évben jelentést kell készíteniük az innovációról
 - ⇒hozzá kell járulniuk magánszektor innovációs potenciáljának növeléséhez
- A Tagországok és a Bizottság közös feladatai:
 - ⇒biztosítani kell a feltételeket a regionális, a nemzeti és az európai szintű innovációs politikák vertikális koordinációjához
 - ⇒javítani kell a tapasztalatok átvételét
 - ⇒ki kell alakítaniuk a közös innovációs politika kereteit és feltételrendszerét.

Az új innovációs stratégia szükségszerűen visszahat a kutatáspolitikára is. A kutatáspolitikai felelőssége, hogy a kutatási szektort megfelelően orientálja, és segítségével a kutatóhelyek eredményesen tudjanak együttműködni a jövőben a megváltozott körülmények között a gazdasági élet többi szereplőjével. A kutatáspolitikában az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt kell helyezni az új tudományos eredmények széles körű ismertetésére, a „*piacközel*” alkalmazott kutatások anyagi támogatására, a kutatóhelyek és a vállalkozási szféra közötti kommunikációs csatornák és interfészek kialakításának elősegítésére, a „*spin-off*” vállalkozások támogatására stb. A kutatáspolitikai felelőssége, hogy a kutatóhelyeken segítse megteremteni a feltételeket ahhoz, hogy attraktívak legyenek a vállalkozási tőke számára, és garanciákat kell adnia mindkét félnek az együttműködésben rejlő előnyök kihasználása érdekében.

Az európai innovációs politika továbbfejlesztése nem a kutatások rovására történik, ezt az is ékesen bizonyítja, hogy a 6. Kutatási Keretprogramban számos támogatott kutatás szolgálja az innovációs potenciál javítását:

- az Európai Innovációs Trend (<http://trendchart.cordis.lu>)
- a Közösségi Innovációs Felmérés (<http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/cis.htm>)
- az Innobarometer (<http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/innobarometer.htm>)
- PAXIS (<http://www.cordis.lu/paxis>)

- az Innovatív Régiók Európában hálózat (<http://www.innovating-regions.org>)
- az Innovációs Közvetítő Központok hálózata (<http://irc.cordis.lu>)

A 6. Kutatási Keretprogram széles körű eszköztárának felhasználásával további támogatást kívánnak nyújtani az európai, a nemzeti és a regionális innovációs politikák továbbfejlesztéséhez. A Bizottság nemrég fogadta el a 6. Kutatási Keretprogram Európai Kutatási Térség Strukturálása fejezetébe tartozó „Kutatás és Innováció” című prioritás munkaprogramját, és 2003. március 1-jén megjelent a program első pályázati felhívása⁵ is.

A bővítés is jellegzetes változásokat fog eredményezni az európai innovációs folyamatok területén. A csatlakozó országokban számos probléma hasonlóképpen jelentkezik, mint a tagországokban, ilyenek például a kutatás-fejlesztés krónikus alulfinanszírozottsága, a kockázatvállalás kerülése, az ipar és a kutatóhelyek gyenge kommunikációja stb. Más adottságokban a csatlakozó országok jelentősen különböznek a tagországoktól, és ezeken a területeken sajnos inkább a gyengén teljesítők irányába tendálnak. Ilyen adottság például a gazdasági szerkezetek stabilitásának hiánya (*ami részben a korábban szigorúan centralizált állami tulajdonú vállalatok átalakítása miatti bizonytalanságoknak tudható be*), az ágazati irányítás következetlensége és ellentmondásai, a jogszabályi háttér gyengesége (*beleértve a szellemi jogok védelmének hiányosságait is*), a különböző ágazati politikák közötti harmonizáció hiánya, az innovációs politika hiánya, a gyenge beruházási kedv, a nem kielégítő financiaális háttér, a nyelvtudás akut hiánya stb. A csatlakozó országok esetében azonban többnyire előnyként értékelhetjük, hogy a lakosság nagy része jó általános képzettségben részült, továbbá a gazdasági-társadalmi átalakulás éveiben – *ha olykor kényszer-vállalkozóként is* – később jól hasznosítható tapasztalatokat szereztek a vállalkozási tevékenységben: így a humán erőforrásokban további jelentős tartalékok rejlenek. A bővülő piacok várhatóan szintén élénkítően hatnak majd a gazdaságra, bővítik a mozgásteret, és serkentőleg hatnak az innovációra is.

2. AZ EURÓPAI UNIÓ KÉTOLDALÚ ÉS MULTILATERÁLIS TUDOMÁNYOS KAPCSOLATAI

A 2000 januárjában meghirdetett Európai Kutatási Térség és a 2002 novemberében megnyitott 6. Kutatási Keretprogram alapvető célja a nemzetközi

⁵ FP6-2003-INNOV-1, Official Journal, C49/5-7 (01.03.2003)

tudományos együttműködés szolgálata. Az Európai Kutatási Térség – és a 6. Kutatási Keretprogram is – különbséget tesz azonban egyes országok, valamint országcsoportok között, amikor a nemzetközi együttműködés kereteit, feltételeit és koordinációját szabályozza. A nemzetközi együttműködés szempontjából elkülöníthető országcsoportok:

- tagországok (15 tagország)
- Európai Gazdasági Övezet országai (Norvégia, Izland, Liechtenstein)
- társult országok (csatlakozó, jelölt és nem jelölt országok)
- fejlődő országok
- mediterrán partnerek
- nyugat-balkáni országok
- Oroszország és NIS.

A tagországok, az EEA-országok és a társult országok tudományos együttműködése, valamint az együttműködés finanszírozása a 6. Kutatási Keretprogram szabályai és eljárásrendje szerint történik. A társult országokkal megkötött, illetve előkészítés alatt álló szerződéseket foglalja össze a 2. táblázat.

2. táblázat
Társult országok részvétele a 6. Kutatási Keretprogramban

Ország	Kód	Egyezmény	Hatálybalépés
Candidate Countries Memoranda of Understanding (MoU) based on the general agreement on „Association of Candidate Countries to Community Programmes”			
Bulgaria	BG	29.10.2002	24.02.2003
Czech Republic	CZ	29.10.2002	to be ratified
Cyprus	CY	29.10.2002	29.11.2002
Estonia	EE	29.10.2002	29.10.2002
Hungary	HU	29.10.2002	29.10.2002
Latvia	LV	29.10.2002	29.10.2002
Lithuania	LT	29.10.2002	29.10.2002
Malta	MT	29.10.2002	5.12.2002
Poland	PL	29.10.2002	29.10.2002
Romania	RO	29.10.2002	29.10.2002
Slovak Republic	SK	29.10.2002	5.12.2002
Slovenia	SI	29.10.2002	29.10.2002
Turkey	TR	29.10.2002	10.01.2003
Associated non-Candidate Countries (EEA): EEA Joint Committee Decision n° 154/2002 mending protocol 31 to the EEA agreement			

Iceland	IS	EEA egyezmény alapján	10.01.2003
Liechtenstein	LI		
Norway	NO		
Associated non-Candidate Countries: International S&T Association Agreement			
Israel	IL	10.06.2003	
Switzerland	CH	tárgyalások folyamatban	

EURATOM: BG, HU, LV, RO, SK, SI és CH

Ebbe a körbe nem tartozó, ún. „harmadik országokkal” a tudományos együttműködési szerződések előkészítése a Bizottság feladata, megvitatása és jóváhagyása az Európai Unió Tanácsa, valamint az Európai Parlament hatáskörébe tartozik. A 3. táblázatban az érvényben lévő, illetve előkészítés alatt álló szerződésekről rendelkezésre álló információ található.

3. táblázat

*Nemzetközi tudományos és technológiai egyezmények harmadik országokkal
(2003. május 23-i állapot)*

Ország	Kód	Tárgyalások	Egyezmény	Official Journal	Hatálybalépés
Argentina	AR	26.10.1998	20.9.1999	L006/32 11.1.2000	28.5.2001
Argentina (EURATOM)	AR		11.6.1996	L296/32 30.10.1997	29.10.1997
Australia	AU	27.5.1998	8.7.1999	L195/31 28.7.1999	9.12.1999
Brazil	BR	aláírás várható 2003-ban			
Canada	CA	10.30.1998	17.12.1998	L156/23 23.6.1999	30.4.1999
Canada (EURATOM)	CA		17.12.1998	L346/64 22.12.1998	23.12.1998
China	CN	25.3.1998	22.12.1998	L006/40 11.1.2000	14.12.1999
Chile	CL		23.9.2002	hatálybalépés várható 2003-ban	
Egypt	EG	12.3.2003	folyamatban lévő tárgyalások		
India	IN		23.11.2001	L213/30 9.8.2002	14.10.2002

Japan	JP	megkérték a felhatalmazást a tárgyalások megkezdésére			
Japan (EURATOM)	JP	folyamatban lévő tárgyalások			
Kazakhstan EURATOM FUSION	KZ		19.7.1999	hatálybalépés várható 2003-ban	
Kazakhstan (EURATOM) Nuclear Safety	KZ		29.11.2002	hatálybalépés várható 2003-ban	
Mexico	MX	folyamatban lévő tárgyalások			
Morocco	MA	12.3.2003	folyamatban lévő tárgyalások		
Russia	RU	17.7.1997	16.11.2000	L299/14 28.11.2000	10.5.2001
Russia (EURATOM) FUSION	RU	17.1.1991	3.10.2001	L287/30 31.10.2001	11.4.2002
Russia (EURATOM) Nuclear Safety	RU	17.1.1991	3.10.2001	L284/24 31.10.2001	11.4.2002
South Africa	ZA		5.12.1998	L313/26 15.11.1997	11.11.1997
Tunisia	TN	12.3.2003	folyamatban lévő tárgyalások		
Ukraine	UA	27.4.2001	4.7.2002	L36/32 12.2.2003	11.2.2003
Ukraine (EURATOM) FUSION	UA		23.7.1999	L322/40 27.11.2002	13.11.2002
Ukraine (EURATOM) Nuclear Safety	UA		23.7.1999	L322/33 27.11.2002	31.11.2002
United States	US	Dec. 1995	5.12.1997	L284/35 22.10.1998	14.10.1998
United States (EURATOM)	US		7.11.1995	L120/39 20.5.1996	12.4.1996

A Tanács Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoportja egymást követő üléseken tárgyalta a tudományos és technológiai együttműködési szerződések szövegének tervezetét Oroszországgal, Japánnal, Svájcjal, Marokkóval, Tunéziával, az Egyesült Államokkal és Chilével. A szerződések

szövege hasonló volt, de nem volt teljesen azonos. Az utóbbi időben az Európai Unió nagy hangsúly helyez a szellemi jogok védelmére a harmadik országokkal való tudományos együttműködés során is. A Tunéziával és Marokkóval előkészítés alatt álló szerződés szövegének tervezetét már az Európai Parlament is elfogadta, és a szerződéseket a Nyugat-Balkán Konferencia idején 2003. június 26-27-én Thessalonikiben írták alá.

Izraellel a tudományos és technológiai együttműködési megállapodás ünnepeles aláírására 2003. június 10-én került sor Brüsszelben.

Az Európai Parlament 2003. június 30. – július 3. közötti strasbourg-i plenáris ülése változtatás nélkül elfogadta az Ukrajnával megkötésre kerülő tudományos és technológia együttműködési szerződés szövegét.

3. MAGYARORSZÁG ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖTTI TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

3.1. Részvétel az Európai Unió Tanácsa munkacsoportjainak döntéselőkészítő munkájában

Az Európai Unió bővítésének folyamatában a csatlakozó országok 2003. április 16-a – *a csatlakozási szerződések aláírása* – után megkapták a jogot, hogy aktív megfigyelői státuszban részt vegyenek a Közösség jogalkotó munkájában, illetve a jogalkotást előkészítő intézmények munkájában. Az aktív megfigyelői státusz lehetővé teszi, hogy a csatlakozó országok képviselői részt vegyenek az Európai Unió Tanácsa valamennyi munkabizottságának ülésén. A delegáltak hozzáférnek a dokumentumokhoz – *beleértve a korlátozott terjesztésűeket is* – és kifejthetik véleményüket a munkabizottságok ülésein, de szavazati joggal még nem rendelkeznek. Ez az új helyzet radikálisan megváltoztatta az Európai Unióhoz akkreditált tudományos és technológia attasé feladatait és munkáját. Munkaköri kötelességből képviselnie kell országunkat a Tanács kutatási ügyekkel foglalkozó munkacsoportjainak ülésein.

Az új attaséi feladatok ellátása során figyelembe kell venni, hogy az Európai Unió különleges intézmény- és jogrendszerrel rendelkezik, mert nem valódi föderáció: léte szuverén országok közötti együttműködési szerződéseken alapul. A közösségi jog forrásai (i) az alapszerződések és az azokat módosító további szerződések, valamint a Közösség tagállamai között létrejött egyéb nemzetközi szerződések (*a Közösség ún. elsődleges joganyaga*), (ii) a Közösség jogi aktusai (*az ún. másodlagos joganyag*), (iii) a közösségi jog általános elvei, valamint (iv) a Közösség harmadik államokkal kötött nemzetközi

egyezményei. Ezek a jogforrások kötelező erővel bírnak, azonban a Közösség által kibocsátott szabály- és intézkedéstömeg ennél sokkal szélesebb körű. A kötelező erővel nem rendelkező ajánlások, vélemények, célkitűzések stb. a jogilag kötelező erővel bíró jogforrásokkal együtt alkotják a közösségi vívmányokat (*acquis communautaire*).

A jogalkotás folyamatában közösségi intézmények egymáshoz való viszonyát a Szerződések határozzák meg. A döntéshozatali eljárásokban a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament más-más jogosítványokkal rendelkezik, ezek a jogosítványok időben változnak. Általánosságban a Bizottság a jogszabályok kezdeményezéséért felel. Ez bizonyos előnyökkel jár, de egyes kivételektől eltekintve a Bizottság önállóan nem alkothat jogszabályokat. A Közösség legfontosabb döntéshozó intézménye a Tanács, gyakran önállóan tölti be a végső jogalkotó szerepét. Az alapszerződések azonban számos eljárás esetében – *a lista összetétele időben változik* – kötelezően előírják a Parlamenttel történő konzultációt. A Parlament szerepe jelentősen bővült az Egységes Európai Okmány és a Maastrichti Szerződés nyomán, azonban a Parlament a mai napig önállóan nem tehet javaslatot jogszabály megalkotására. Az Európai Parlament jelenleg az esetek nagy többségében a Tanáccsal együtt dönt a javaslat elfogadásáról, mely a közösségi jog részévé válik azután.

A Tanács általában a nemzeti érdekek fóruma, míg a Bizottság és az Európai Parlament a tágabb értelemben vett közösségi érdekeket próbálja megjeleníteni. Az 1980-as évek elejéig a szabályozási területek túlnyomó többségében a Tanács egyhangú szavazással hozta meg döntéseit. Az Egységes Európai Okmány azonban nagymértékben megváltoztatta ezt a gyakorlatot, mivel az egységes belső piac kialakítását megcélzó jogszabályokhoz többségi szavazást kapcsolt. A Maastrichti, az Amszterdami és a Nizzai Szerződések ezt a folyamatot felgyorsították, és ma már a legtöbb szabályozási területen minősített többséggel fogadják el a szabályokat. A Közösség működőképessége szempontjából ez kiemelkedő jelentőségű, mert a tanácsban kialakuló esetleges véleményeltérés nem jelenti szükségszerűen a közösségi javaslat blokkolását: a Szerződésekben előírt jogszabályok esetében a tagállamoknak tanácsbeli leszavazásuk esetén is végre kell hajtaniuk a többségi véleménnyel elfogadott közösségi intézkedéseket.

A Közösség alkotta jogszabályok (*ún. másodlagos jogforrás*) legfőbb formái a rendelet⁶, az irányelv⁷ és a határozat⁸. A rendelet elfogadásától kezdődően

⁶ Regulation

⁷ Directive

kötelező erejű a tagállamokban, ez a közösségi jogalkotás legerősebb formája. Az irányelvek általános jelleggel fektetik le az egyes közösségi célkitűzéseket, melyeket a tagállamoknak kell átültetni a nemzeti jogrendjeikbe. A döntő különbség tehát az irányelvek és a rendeletek között az, hogy amíg a rendeleteket közvetlenül kell alkalmazni – *tehát tagállami végrehajtás nélkül is azonnal a nemzeti jogrend részévé válnak* –, addig az irányelvek alapján az egyes országoknak meg kell alkotniuk saját nemzeti jogszabályaikat. A határozat inkább államigazgatási jellegű: a címzetteknek szól és csak rájuk nézve bír kötelező erővel, tehát általános körű alkalmazása nincs. Az egyes szerződések külön állapítják meg az adott tárgykörhöz tartozó jogszabályok elfogadásának módját. Összességében hat döntéshozatali eljárást különböztetnek meg: (i) az információs eljárást, (ii) a konzultációs eljárást, (iii) a költségvetési eljárást, (iv) együttműködési eljárást, (v) a közös döntési eljárást, és (vi) a hozzájárulást.

Az Európai Unió Tanácsa munkacsoportjainak száma a csatlakozási szerződések aláírásakor 251 volt, de ebből csak három a kutatási ügyeket előkészítő munkabizottság. Ezek a Kutatási Munkabizottság⁹, az Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkabizottság¹⁰, valamint a CREST¹¹. Ezeken kívül meg kell említenünk az Állandó Képviseltek Vezetőinek Bizottságát (COREPER), amely szintén a Tanács égisze alatt működik. Azokban a kérdésekben ugyanis a COREPER dönt (*vagy foglal állást*), amelyekben a tagországok képviselői nem tudnak közös álláspontra jutni a munkacsoportokban. Így kutatással kapcsolatos ügyek is gyakran szerepelnek a COREPER napirendjén. Azok az ügyek, amelyeknél a munkacsoportban teljes konszenzus alakult ki ún. „A” napirendi pontként szerepelnek a COREPER ülésein. Ezeket változatlan formában elfogadják vagy elutasítják, de vitát ez utóbbi esetben sem lehet nyitni róluk. Azok a dokumentumok, amelyekben nyitott kérdések maradtak a munkacsoportok ülésein lefolytatott viták után a COREPER ülésein is vita tárgyát képezik. Itt az állandó képviseltek vezetői – *támaszkodva a szakértőké és az attasék véleményére* – rendszerint politikai döntéseket hoznak, és kompromisszumok árán is igyekeznek konszenzust elérni.

Az egyes jogszabály, illetve rendelkezéstervezetek a COREPER jóváhagyásával kerülnek az Európai Tanács üléseinek napirendjére. Az Európai Tanács az egyes szakfeladatoknak megfelelően változó felállásban ülésezik.

⁸ Decision

⁹ Working Party on Research

¹⁰ Joint Working Party on Research/Atomic Questions

¹¹ The Scientific and Technical Research Committee

A Tanács formációinak száma kezelhetetlen nagyságrendűvé növekedett a korábbi években, ezért az ülések számának csökkentése érdekében 2002 őszétől több tanácsi formációt összevontak. Így alakult ki a Versenyképességi Tanács¹² is a korábbi Kutatási Tanács, a Kereskedelmi Tanács és az Iparpolitikai Tanács összevonásával, ahova most a kutatási ügyek tartoznak.

Az Európai Unióhoz akkreditált tudományos attasé a csatlakozási szerződések aláírása óta folyamatosan meghívást kap mindhárom tudományos/kutatási munkabizottság ülésére. A COREPER és a Versenyképességi Tanács ülésein pedig a magyar képviselő kíséretében a kutatási ügyekkel foglalkozó napirendi pontokon vesz részt. A szakattasé az ülés után 24 órán belül köteles jelentést küldeni a Külügyminisztériumon keresztül az illetékes szakminisztériumba. A szakminisztériumokban kijelölt szakértői csoportok elemzik a dokumentumokat, és megfelelő időben angol nyelvű tárgyalási álláspontokkal segítik a szakattasét abban, hogy szükség esetén kifejtthesse országa véleményét az egyes napirendi pontoknál.

A munkabizottságok és a COREPER rendszerint hetente – *szükség esetén ennél gyakrabban* – üléseznek Brüsszelben, a CREST és a Versenyképességi Tanács pedig félévente általában két-három ülést tart. Minden szemeszterben egy-egy kihelyezett ülést szoktak rendezni az éppen elnöklő országban. A munkacsoportokba a tagországok – *és most már a csatlakozó országok is* – egy vagy több képviselőt, illetve szakértőt delegálhatnak. A CREST Bizottságban Magyarországot SIEGLER ANDRÁS helyettes államtitkár és KLEINHEINCZ FERENC főosztályvezető képviselik.

A Tanács Kutatási, illetve Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoportja a csatlakozási szerződések aláírása óta eltelt időszakban összesen hét alkalommal ülésezett. A munkacsoportok ülésein tárgyalt fontosabb témák: (i) a termonukleáris fúziós kutatási program előkészítéséről folyó tárgyalások, (ii) az új európai úrpolitika kidolgozására irányuló erőfeszítések és (iii) az Akcióterv előkészítése a GDP 3%-ának kutatás-fejlesztés céljára történő felhasználására.

3.1.1. A termonukleáris fúziós kutatási program előkészítése

A termonukleáris fúziós kutatási program (ITER) előkészítéséről folyó tárgyalások ügye négy alkalommal szerepelt az Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoport üléseinek napirendjén. (A Bizottság munkaközi

¹² Competitiveness Council

anyaga¹³) Az elmúlt időszak fontos fejleménye volt, hogy az USA ismét visszatért az ITER-programhoz, miután 1998-tól napjainkig szüneteltette közreműködését. Szakértők szerint a visszatérés elsődleges oka nem a fúziós energia termelés maga, hanem mert a plazmafolyamatok tanulmányozását így tudja legolcsóbban megoldani. Megkezdődtek a tárgyalások Kínával, aki kifejezte csatlakozási szándékát a programhoz, és felmerült Korea esetleges csatlakozása is. Az ITER-program – *amely terv szerint több, mint harminc évig fog tartani* - teljes költségvetését 10,3 milliárd euróra becsülik. A következő tíz évben szeretnék megépíteni a fúziós erőművet, ennek költsége 2000. évi árakon várhatóan 4,57 milliárd euró lesz. A teherviselés változni fog attól függően, hogy az erőmű hol lesz megépítve. Jelenleg Japán, Kanada, Franciaország és Spanyolország jelentette be igényét az erőmű megépítésre. A négy helyszín előnyeiről és hátrányairól szakértői értékelés található az interneten.¹⁴ A Bizottság képviselői szerint Európának érdeke, hogy az erőmű itt épüljön meg. Úgy ítélik meg, hogy ha Európa két országgal pályázik, ez csökkenti az esélyeket. A Bizottság javasolta, hogy a pályázó országok egyezzenek meg egymással, vagy a Tanács döntse el még ebben az évben, hogy Európa melyik helyszínnel pályázzon. A megvitatás során mind Franciaország (*Cadarache*), mind Spanyolország (*Vandello*s) fenntartotta igényét az erőmű megépítésére. Több ország javasolta, hogy a Bizottság dolgozzon ki objektív kritériumrendszert, ami alapján megnyugtató módon lehet majd választani a helyszínek között.

A Versenyképességi Tanács ülésén a tizenöt tagország közül tizennégy – *Spanyolországot kivéve* – támogatta a Bizottság azon javaslatát, hogy Európa csak egy helyszínnel pályázzon. Ezzel a szembenállással Spanyolország meg tudta akadályozni, hogy a Tanács határozata elfogadásra kerüljön – *mivel teljes konszenzus szükséges* –, de nem tudta megakadályozni egy nagy mértékben lerövidített Elnökségi Nyilatkozat kiadását, amihez elég a minősített többség. Az Elnökségi Nyilatkozat alapján tovább folytatódnak az előkészületek a Bizottság ütemterve szerint. Szakértői Bizottság fogja minősíteni a helyszíneket Cadarache-ban és Vandellosban, és javaslatot fognak tenni, hogy melyik helyszín pályázzon Európából. Ezzel párhuzamosan két és többoldalú megbeszéléseken megpróbálják megszerezni Spanyolország beleegyezését, mert 2005-ben az eljárásrend szerint Spanyolországnak később ismét lehető-

¹³ Commission communication to the Council: State of progress of the negotiations concerning the ITER international nuclear fusion energy research project (szám és dátum nélkül)

¹⁴ <http://www.iter.com/>

sége lesz, hogy blokkolja a folyamatot, hiszen a költségvetés elfogadásához teljes konszenzus kell majd.

A munkabizottság 2003. július 7-i ülésén a Bizottság képviselőjében UMBERTO FINZI ismertette a termonukleáris fúziós atomreaktor program előkészítésével kapcsolatban 2003. június 19-én Bécsben lefolytatott tárgyalások eredményeit. A tárgyalások moderátora DR. BURKHARD, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség főigazgató helyettese volt. Magas szintű küldöttséggel képviseltette magát az USA, az EU tárgyaló delegációját ACHILLEAS MITSOS főigazgató vezette. A tárgyalásokon először vett részt Korea delegációja, és megérkezett Brazíliától a megkeresés, hogy milyen feltételekkel vehetne részt a programban. Az USA kifejtette, hogy a két európai helyszín kérdése teljes mértékben európai belügy, de nem lenne szerencsés ha emiatt késedelmet szenvedne a program előkészítése. Kanada legfeljebb 5% hozzájárulást vállalna, ez nem teszi lehetővé, hogy teljes jogú tagként vegyen részt a programban *(emiatt a kanadai helyszínen valószínűleg kiesik a versenyből)*. Lehetőséget adnának azonban Kanadának, hogy kooperációs partnerként vegyen részt, ez a megoldás is kölcsönösen előnyös lehet *(korszerű kanadai technológiák, trícium készlet stb.)*. A költségvetési tárgyalások jelenlegi állása szerint USA, Oroszország, Kína és Korea 10-10% hozzájárulást fizetne, az EU és Japán összesen 40%-ot, és 20% lenne a helyszíntől függő részesedés a költségek elosztásában. USA és Japán szükség esetén hajlandó valamilyen mértékben növelni hozzájárulását. Megkezdte munkáját a DAVID KING vezette szakértői bizottság, amelyet a két európai helyszín szakértői minősítésre hívtak össze. A felek a következő előkészítő tárgyalást terv szerint 2003 októberének elején fogják tartani Bécsben.

Jó hír a nemzetközileg elismert magyar atomfizikusoknak, hogy Magyarország képviselőjében már mint az Európai Unió teljes jogú állampolgárai vehetnek majd részt az ITER-program megvalósításában később. A tárgyalások jelenlegi fázisában nem célszerű nyilvánosan elkötelezni magunkat egyik európai helyszín mellett sem, mert a döntésben – *mivel azt várhatóan 2003 vége előtt meghozzák* – szavazati joggal még nem vehetünk részt. Bár a szakértők nagyobb esélyt adnak a franciaországi helyszíneknek, magyar szempontból végül is mindkét helyszín egyaránt elfogadható, a távolság nem lesz akadálya az eredményes magyar közreműködésnek.

3.1.2. Új európai űrpolitika kidolgozása

A munkacsoport ülésein négy alkalommal szerepelt az új európai űrkutatási politika kérdése. Az első ülésen a Bizottság „Zöld Könyv: Európai Űrpolitika”

című¹⁵, 2003. január 21-én nyilvánosságra hozott elemzéséről a Tanács határozattervezetének megszövegezése volt a cél az elnökség módosított szövegtervezete¹⁶ alapján. A delegátusok többsége támogatta a szövegtervezetet, de szinte minden országnak volt módosítási javaslata. Erős vita alakult abban, hogy (i) a biztonsági kérdések legyenek-e kiemelve, vagy a kutatási vonatkozásokra koncentrálna töröljék a biztonságpolitikára történő utalásokat, (ii) szabjanak-e határidőt a Bizottság és az Európai Úrkutatás Ügynökség között keretegyezmény megkötéséről folyó tárgyalások befejezésére, valamint (iii) legyenek említést a fellövési technológiák fejlesztéséről vagy sem. Elemzők szerint a Bizottság nagyobb jogositványokat kíván szerezni az ügynökség irányításában és ellenőrzésében, míg a tagországok egy része szeretné megőrizni az ügynökség relatív függetlenségét.

A Versenyképességi Tanács 2003. május 13-i brüsszeli ülésén BUSQUIN főbiztos ismertette a Zöld Könyv célját. A folyamatban lévő konferenciákon tárgyalják meg a véleményeket, és várhatóan ez év végén egy Fehér Könyvben fogják ismertetni az új stratégiát. A Tanács Kutatási Munkabizottsága és a COREPER-1 ülésein lefolytatott viták után a legfontosabb vitatott kérdések maradtak, hogy legyen-e utalás (1) a pénzügyi kérdésekre és az úrkutatással kapcsolatos iparpolitikai kérdésekre, a (2) közös kül- és biztonságpolitikára, (3) a fellövési technológiák fejlesztésére, az (4) Európai Űrprogramra, és (5) szabjanak-e határidőt a Bizottság és az ESA között az együttműködési keretegyezményről folyó tárgyalások befejezésére. Ezekben a kérdésekben a Versenyképességi Tanács ülésén sem sikerült konszenzusra jutni, ezért a Tanács végül egy kompromisszumos határozatot fogadott el, amelyben kiemeli, hogy az űrtechnológiák költséghatékony fejlesztése fontos az európai versenyképesség megőrzése céljából, és sürgeti egy európai akcióterv kidolgozását. A Tanács örömmel fogadja, hogy a Bizottság rövidesen előterjeszti az új Európai Űrpolitika stratégiai kérdéseit összefoglaló Fehér Könyvet. Felhívja továbbá a figyelmet arra, hogy a Tavaszi Csúcsértekezlet 2003 vége előtt kívánta tető alá hozni az Európai Unió és az Európai Úrkutatási Ügynökség közötti együttműködési keretegyezményt.

A Tanács Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoportjának 2003. július 7-i ülésén a Bizottság képviselője tájékoztatta a munkacsoportot az új európai űrpolitika előkészítésének helyzetéről, valamint az Európai Úrkutatási Ügynökséggel folyó tárgyalások állásáról. Nyomtatott változatban köz-

¹⁵ COM(2003) 17 fin: Green Book: European Space Policy

¹⁶ Revised Presidency Text: Draft resolution on the development of an overall European Space Policy. DS 142/2/03 REV2. Brussels, 25/04/2003

readtak egy – az eddigi megbeszélések eredményei alapján készített, egyelőre „restricted” minősítésű – munkaközi anyagot az Európai Úrkutatási Ügynökség és az Európai Unió között megkötendő keret-megállapodás szövegtervezetéről. A tagországok kérték, hogy a szövegtervezetet digitális változatban is mielőbb kapják meg, hogy érdemben konzultálni tudjanak minisztériumaikkal. Többen máris kifogásolták, hogy a Bizottság a szövegtervezet elkészítésekor túllépett mandátumán, mert olyan megfogalmazásokat épített be, amire nem volt felhatalmazása (pl. a tagországok többsége nem értene egyet egy önálló Úrkutatási Tanács felállításával). A javított szövegváltozat alapján a vita a következő ülésen tovább folytatódik majd, az új úrkutatási stratégia kidolgozása és publikálása – csakúgy, mint az Úrkutatási Ügynökséggel való keretegyezmény megkötése – az év vége előtt várható.

3.1.3. Akcióterv a GDP 3%-ának kutatás-fejlesztési célú felhasználására

Az Akcióterv szövegtervezetét, valamint más kapcsolódó dokumentumokat a munkacsoport három alkalommal tárgyalta. Ezen kívül a COREPER-1 és a Versenyképességi tanács napirendjén is szerepelt a téma. (A Bizottság előterjesztése¹⁷)

A felkért független szakértői csoportok által egy sorozat¹⁸ keretében elkészített tanulmányok legújabb kötetei¹⁹ az internetről is letölthetők²⁰. Ahhoz, hogy a barcelonai célkitűzés 2010-ig megvalósuljon a jelenlegi kutatás-fejlesztési ráfordításokat mostantól kezdve évi 15%-kal kell növelni. Ebből a terv szerint 6%-ot vállalna a kormányzati költségvetés, 9%-ot pedig az ipar és a banktőke fedezze. Ahhoz, hogy a gazdasági fejlődés jelenlegi lassulása új lendületet kapjon, intézkedések sokaságára van szükség. Mintegy 40 új projektet terveznek a gazdasági fejlődés meggyorsítására.

A vita során a tagországok képviselői felhívták a figyelmet arra, hogy mennyiségi fejlesztés csak minőségi fejlesztéssel együtt lehet eredményes. A kutatás-fejlesztési ráfordítások GDP 3%-ára történő növelése nemcsak mennyiségi és minőségi növekedést, hanem egyúttal paradigmaváltást is jelent. A minőségi fejlesztés értékelésére alkalmas indikátorok sajnos nagyon fejletlenek. A küldöttek jelezték, hogy részletesebb ismertetést várnak (i) a priori

¹⁷ 8860/03 RECH 75 + ADD 1

¹⁸ Raising EU R&D Intensity

¹⁹ ISBN 92-894-5575-6; ISBN 92-894-5578-0; ISBN 92-894-5576-4; ISBN 92-894-5577-2; ISBN 92-894-5574-8

²⁰ <http://europa.eu.int/comm/research/era/3pct/>

tások, (ii) az nyitott koordináció megvalósítása, (iii) a technológiai platformok, (iv) a szektor specifikus részletek, valamint (v) az ütemterv kimunkálása terén. Többen javasolták, hogy a Bizottság jobban támaszkodjon a CREST véleményére.

A COREPER-1 2003. május 7-i és 8-i ülésén a delegáltak vita nélkül elfogadták, hogy a „*Befektetés a kutatás-fejlesztésbe és az innovációba: akcióterv a GDP 3%-ának K+F céljára történő felhasználására*” című dokumentum nézőpontok egyeztetése céljából tárgyalásra kerüljön a Versenyképességi Tanács Brüsszelben 2003. május 13-án megrendezésre kerülő ülésén.

A Versenyképességi Tanács ülésén BUSQUIN főbiztos hangsúlyozta, hogy a kutatási ráfordítások 3%-ra történő növelése elengedhetetlenül fontos feltétele a versenyképesség fenntartásának. Az USA jelentős előnyre tett szert, az Európai Unió nagy hátrányba került a *high-tech* termékek előállításában. Az EU versenyképességének növelése céljából sürgősen speciális támogatást kell adni a vezető technológiák fejlesztéséhez. Javítani kell a szervezést, ki kell használni az emberi képességek fejlesztésében, valamint a hálózatok kiépítésében rejlő lehetőségeket. A barcelonai határozat értelmében a GDP 3%-át kell felhasználni kutatás-fejlesztés céljára 2010-ben (3. melléklet). Központi pénzeszközökből a GDP 1%-át tervezik kutatás-fejlesztési célokra felhasználni 2010-ben (4. melléklet), míg a többi 2%-ot a privát szférának kell fedeznie.

LIIKANEN főbiztos kiemelte a kutatási ráfordítások mennyiségének fontosságát a gazdasági fejlődésre ható tényezők között. Németország korábbi, az északi országok jelenlegi eredményei igazolják, hogy innováció – *ha nem is kizárólagos mértékben, de nagyon erősen* – függ a kutatási ráfordítások nagyságától. Az EU országokban világviszonylatban is versenyképes, új, fejlett termékeket kell előállítani, ehhez több kutatás és szélesebb értelemben vett innováció szükséges. Az új tagországoknak is adaptálniuk kell a barcelonai célokat. A GDP 1%-ának megfelelő összeget a központi költségvetésből, 2%-ot pedig a magánszféra kutatási beruházásaiból kell fedezni 2010-ben. A cél eléréshez a 2010-ig hátralévő években évente 15%-kal kell növelni a kutatási ráfordításokat, amelyből 9% esik a magánszektorra és 6% a költségvetésre. A kutatás-fejlesztésre és az innovációra fordított összegek nagyon sok új munkahelyet fognak teremteni az évtized végéig. Meg kell teremteni az összhangot az államigazgatás és az ipari szféra között. A tagállamok feltételei eltérőek, a szabályozási környezet jelentős fejlesztésre szorul a legtöbb országban. A kis- és középvállalkozások speciális támogatásra szorulnak. Az Európai Uniónak bizonyítania kell képességét a gyors megújulásra. Egyes célok a tagál-

tagállamok szintjén is gyorsan elérhetőek, míg más területeken a nyitott koordináció segítségével kell eredményeket elérni.

A hozzászólók általában dicsérték a Bizottság előkészítő munkáját és a kiadott dokumentumokat. Az egyes tagországok hivatkoztak már elért eredményeikre, illetve tervezett nemzeti programjaira, amelyek segítségével meg kívánják valósítani a barcelonai célokat. Hangsúlyozták a humán erőforrások szerepét, a regionális vonatkozásokat, a mobilitás fontosságát, és kritizálták azokat a feltételeket (pl. társadalombiztosítási együttműködés, munkavállalási engedélyek stb.), amelyek jelenleg még gátolják az európai mobilitást. Többen egyet értettek abban, hogy az állami segélyek rendszerét felül kell vizsgálni, hogy eladhatatlan termékek támogatása helyett inkább a kutatást és az innovációt szolgálja a jövőben. Az innovatív iparágak között megemlítették a biotechnológiát, az információs társadalom technológiáit, valamint az energiaszektort. Hangsúlyozták a nemzeti programok és az európai szintű erőfeszítések összhangjának megteremtését, az egyetemek és a kiváló kutatóintézetek hálózatának szerepét a megnövekvő kutatási ráfordítások ésszerű felhasználásban. Franciaország fontosnak tartotta új kutatási alapok létesítését, Olaszország a humán erőforrások fejlesztésének fontosságát, az európai kutatóhelyek vonzerejének növelését, a kutatók mobilitását, a pénzügyi feltételek javítását, az adókételeket, valamint az állami támogatások átstrukturálásának kérdését emelte ki.

MAGYAR BÁLINT miniszter hozzászólásában hangsúlyozta a csatlakozó országok különleges érdekelttségét a barcelonai határozat megvalósításában, különös tekintettel a humán erőforrásokra, a munkahelyteremtésre, az infrastruktúra fejlesztésre, a fejlett technológiák elterjesztésére, a regionális tudásbázisok kialakítására, és a regionális fejlesztésre. Szükségesnek tartotta a kutatóhelyek – *beleértve az akadémiai, az egyetemi és alapítványi kutatóhelyeket is* – modernizálását központi támogatások felhasználásával, a kutatóhelyek és a magánszféra együttműködésének javítását, valamint a kis- és középvállalkozások támogatását, hogy részt tudjanak venni a kutatásban, illetve elősegítsék az új tudományos eredmények mielőbbi gyakorlati hasznosítását. Megemlítette, hogy az új magyar kutatás-fejlesztési politika prioritásai között szerepel az állami és a magánszektor közötti együttműködés javítása, a vállalkozási környezet szabályozásának egyszerűsítése, a kutatási ráfordítások adójának elengedése, új kutatás-fejlesztési és innovációs jogszabályok megalkotása, a kutatás-fejlesztés állami irányításának korszerűsítése nagyobb önállóságú szervezet létrehozásával, az információs hálózat fejlesztése, a valamint a szellemi jogvédelem és szabadalmak rendszerének fejlesztése. Kiemelten fontosnak tartotta, hogy a strukturális alapok felhasználásánál élvezzen

előnyt a kutatás-fejlesztés és az innováció, összhangban a regionális fejlesztési tervek céljainak megvalósításával.

A munkacsoport 2003. június 3-i és június 23-i ülésén a delegáltak elsősorban a nyitott koordináció²¹ megvalósításának lehetőségeiről fejtették ki véleményüket. Az elnök vitaindítójában hangsúlyozta, hogy nagy előrelépés lenne, ha a 3% Akcióterv kapcsán – *most először* – ténylegesen megvalósulna a nyitott koordináció alkalmazása a gyakorlatban. A Bizottság képviselője előadta, hogy terveik szerint a 3% Akcióterv megvalósításában a nyitott koordináció kulcsszerepet fog játszani. Az Akciótervben 45 új akciót terveznek, ezeket 3 csoportba lehet sorolni. Az 1. csoportba tartoznak a jogalkotási és jogalkalmazási tevékenységek, ebbe a körbe 5 akció tartozik. A 2. csoportba 20 olyan akció tartozik, amelyek célja a figyelemfelkeltés, valamint az igazgatási szférában, illetve a vállalkozási szférában dolgozó döntéshozók informálása. Az akciók 3. csoportját képezik a nemzeti programok, illetve a régiók szintjén folyó tevékenységek, ide összesen 25 tervezett akciót soroltak be. A 3. csoportba tartozó akciók megvalósítását a nyitott koordináció módszerével fogják segíteni. A nyitott koordinációban való együttműködés önkéntes alapon fog történni.

A tagországok képviselői jelezték fenntartásaikat az ütemterv megvalósíthatóságával kapcsolatban. Vitatták az indikátorok alkalmasságát. További részletes információt kértek a technológiai platformokról, valamint a tervezett stabilitási egyezményről. Jelezték, hogy a nyitott koordináció megvalósítása során tekintettel kell lenni az egyes tagországok méretére, fejlettségére, valamint nemzeti sajátosságaira. A nyitott koordinációnak flexibilisnek, könnyednek és önkéntesnek kell lennie, és építenie kell a létező struktúrára és intézményekre. A tagországok képviselői a siker elérése érdekében alapvetően fontosnak tartják a reális ütemtervet, a folyamatos monitorozást, és az értékelésre valóban alkalmas kritériumrendszer kidolgozását. Kérték, hogy a Bizottság dolgozzon ki részletes útmutatót a tagországok részére, amely alapján a tagországok tervezni tudják majd saját tevékenységüket.

A Bizottság kérte, hogy a tagországok küldjék el írásban is észrevételeiket és javaslataikat, valamint adjanak tájékoztatást folyamatban lévő, illetve tervezett nemzeti programjaikról. Az indikátorokat – *különösen a minőségi mutatókat* –, valamint a monitoring módszereket menetközben is fejleszteni kell, mert nem rendelkezünk minden igényt kielégítő eszközökkel. Nagyon nehéz az ezekhez szükséges adatokat előállítani, de lehetőleg szektorok sze-

²¹ Open Method for Co-ordination

rint és regionálisan is bontott adatokból kell számítani majd a mutatókat. A tagországoknak is meg tenniük saját erőfeszítéseiket az Akciótervbe illeszkedő programjaik mielőbbi megtervezésére. Az időhorizont az egyes prioritások számára nem egyforma: vannak rövid időtartamú, sürgős tennivalók, és vannak olyan prioritások, amelyek túlmutatnak a FP6 futamidején. Ezeket majd a FP7 keretprogramban is tervezni kell a 2007 és 2010 közötti időszakra.

A munkacsoport nem javasolta újabb magas szintű testület létrehozását az Akcióterv koordinálására, hanem a létező bizottságoknak (*pl. CREST stb.*) kell megoldaniuk az Akciótervvel kapcsolatos feladatot is a jövőben. A GDP 3%-ának kutatás-fejlesztés céljára történő felhasználását elősegítő Akcióterv részleteit az olasz elnökség idején fogják kidolgozni, és szerepelni fog a Versenyképességi Tanács ülésein is.

Az Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoport üléseinek egyéb napirendi pontjai:

- Új európai stratégia az élettudományok és a biotechnológia területén
- Környezetbarát technológiák
- Tudományos és technológiai együttműködési szerződések megkötésének előkészítése harmadik országokkal
- A Közös Kutatóközpont 2002. évi jelentése
- Az olasz elnökség (2003. július-december) kutatás témájú programja

A munkacsoport tagjait az olasz elnökség tájékoztatta tervezett programjáról. A olasz elnökség 2003. év második felében tervezett kutatási témájú programjai:

- szeptember 4-5.: CREST (Brüsszel)
- szeptember 22-23.: Versenyképességi Tanács (Brüsszel)
- október 16-17.: Európai Tanács
- október 27-28.: CREST / Kutatási Munkacsoport (Genova)
- november 10-11.: Versenyképességi Tanács (Brüsszel)
- november 21-22.: Kutatási Infrastruktúra Konferencia (Trieszt)
- december 3-5.: Nők és Tudomány Konferencia (Róma)
- december 4-5.: CREST (Brüsszel)
- december 12-13.: Európai Tanács (Róma)

Az olasz elnökség terveiről részletes információ található az elnökség internet honlapján.²³

²² Joint Research Centre

Magyarország a csatlakozási folyamat minőségileg új szakaszába került a csatlakozási szerződés aláírása után. A Európai Unióhoz akkreditált magyar külképviselet ebben az időszakban fokozatosan alakul át állandó képviseletté. A tudományos és technológia attasé feladatai jelentősen megváltoztak a korábbi időszakhoz képest, aktív megfigyelői státuszban vehet részt az Európai Tanács kutatási munkabizottságainak munkájában. A tanács kutatási munkabizottságainak feladatai között meghatározó szerepet játszik a döntés-előkészítés és a jogszabály-előkelőkészítő tevékenység. Az aktív megfigyelői státusz lehetővé teszi, hogy a képviselők hozzájussanak a tanácsi dokumentumokhoz és kifejtessék országuk véleményét az üléseken, de szavazati joggal még egyelőre nem rendelkeznek. Az Európai Tanács kutatás-fejlesztési témájú ügyei között kiemelkedő jelentőségű a barcelonai határozat megvalósítását szolgáló, a GDP 3%-nak kutatás-fejlesztés céljára történő felhasználását elősegítő akcióterv. Ennek végrehajtása a közeljövőben Magyarországra is nehéz feladatokat ró majd, de hosszú távon előnyeit is élvezni fogja.

3.2. Részvétel az EU 6. Kutatási Keretprogramjában

Az Európai Unió 6. Kutatási Keretprogramjában (2002-2006) Magyarország a tagországokkal megegyező feltételekkel vesz részt. Kiépült és megfelelően működik a magyar nemzeti kapcsolattartók hálózata. A Keretprogram programbizottságaiba kinevezett magyar képviselők és szakértők rendszeresen részt vesznek a programbizottságok Brüsszelben megtartott ülésein.

Az EU 6. Kutatási Keretprogramjával való kapcsolattartásban kiemelkedő szerepe van a HunOR Irodának. Az iroda vezetője és munkatársai kiváló személyes kapcsolatokat építettek ki a Kutatási Főigazgatóság tisztviselőivel. Az aktuális információkat elektronikus úton juttatják el az irodát működtető konzorciumhoz és a magyar kutatóhelyekhez.

A 6. Kutatási Keretprogram első felhívásai 2002. december 17-én jelentek meg a hivatalos közlönyben. Az első pályázati felhívások többségének határideje már lejárt, egy részük, valamint az azóta megjelent pályázatok még nyitottak (2. melléklet). A felhívásokra beérkezett pályázatok szakértői elbírálása folyamatban van, a kiválasztott konzorciumokkal való szerződéskötésekre várhatóan még ez évben sor kerül. A magyar résztvevőkről egyelőre nincs hozzáférhető információ. Ezeket a statisztikai adatokat egyébként is nagyon nehéz írásban megkapni, mert az előzetes adatokat nem szívesen

²³ <http://www.ueitalia2003.it/EN/>

adják ki az illetékes tisztviselők, a végleges (*javított, ellenőrzött*) adatok pedig csak nagy késéssel lesznek hozzáférhetőek.

3.3. A Magyar Felsőoktatási Konferenciák Szövetsége látogatásának és kihelyezett ülésének megszervezése Brüsszelben

A magyar egyetemek rektorait és a főiskolák főigazgatóit tömörítő Felsőoktatási Konferenciák Szövetsége az Európai Egyetemek Szövetségének (EUA)²⁴ meghívására Brüsszelben tartotta kihelyezett ülését 2003. április 3-án és 4-én.

Az ülés alkalmával a résztvevők előadást hallhattak a régiók szerepéről az európai kooperációban, tájékoztatást kaptak a „*Tudomány és Társadalom*” kutatási programról, a Bizottság „*Egyetemek szerepe a tudás Európájában*”²⁵ címmel nemrég közzétett vitaanyagáról, az európai akadémiák szerepéről az Európai Kutatási és Innovációs Térség megvalósításában. DR. ZSIGMOND ATTILA, a HunOR²⁶ Iroda vezetője részletes tájékoztatást adott az iroda feladatairól és kapcsolatrendszeréről, a magyar kutatók eredményes részvételéről az Európai Unió 5. Kutatási Keretprogramjában (1998-2002), a 6. Kutatási Keretprogram (2002-2006) új kihívásairól, a folyamatban lévő pályázati felhívásokról, valamint a részvétel és az elszámolás szabályairól.

Az Európai Bizottság Kulturális és Oktatási Főigazgatóságának munkatársa a „*Jean Monnet*” programról tartott előadást, amelyben számos magyar intézmény és sok magyar professzor eredményesen vesz részt. A Kutatási Főigazgatóság munkatársa pedig a lisszaboni célok megvalósítása érdekében Barcelonában meghozott döntésről beszélt, amely szerint a GDP 3%-t kutatási célokra kell felhasználni 2010-ig, ami nemcsak a csatlakozó országok számára jelent nagy kihívást.

ERIC FROMAN professzor, a mintegy 3000 európai felsőoktatási intézményt tömörítő Európai Konferenciák Szövetségének elnöke, valamint LESLEY WILSON, a Szövetség főtítkára közös előadásban tájékoztatták a magyar rektorokat és főigazgatókat a Szövetség szerepéről az Európai Felsőoktatási Övezet megvalósításában, és az egyetemek hozzájárulásáról az Európai Kutatási és Innovációs Térség céljainak eléréséhez. Összefoglaló hangzott el a bolognai folyamatról és az európai felsőoktatás fejlődéséről is.

²⁴ European University Association (<http://www.unige.ch/eua>)

²⁵ COM(2003)58 final: The role of the universities in the Europe of knowledge

²⁶ Hungarian Office for Research and Development

A résztvevők tájékoztatást kaptak az Európai Kutatási Övezet regionális dimenzióiról, valamint az egyetemek fontos szerepéről a regionális fejlődésben. RUDOLF MEIJER, a Kutatási Főigazgatóság fősztályvezetője a kutatók továbbképzéséről és mobilitásának elősegítéséről tartott előadást, valamint az intézetek fogadókészségét, a kutatók egyéni mobilitását, a kiváló kutatási teljesítmények elismerését és a hosszabb-rövidebb ideig külföldön dolgozó kutatók hazatérését támogató Marie Curie programról beszélt, majd átadta a Marie Curie Akciók legújabb útmutatóját²⁷. Előadás hangzott el a társadalomtudományok és bölcsészettudományok szerepéről az Európai Kutatási Térség megvalósításában a 6. Kutatási Keretprogram időszakában. Az ülés végén az Európai Kutató Központ²⁸ folyamatban lévő és új kutatási programjairól, valamint a bővítés kapcsán a csatlakozó országok számára meghirdetett új pályázati lehetőségekről – *beleértve a nemzeti szakértői és a látogató professzori álláshelyeket is* – értesülhettek a jelenlévők.

A rendezvény jól szolgálta a magyar egyetemi kutatóhelyek első számú vezetőinek ismerkedését az Európai Kutatási Térség tevékenységével, másrészt pedig a Bizottság Kutatási Főigazgatóságának vezetői és munkatársai is információt kaptak és jó benyomást szereztek a magyar egyetemek felkészültségéről.

4. A TANÁCS TELEKOMMUNIKÁCIÓS ÉS INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM MUNKACSOPTJÁNAK TEVÉKENYSÉGE

A beszámolási időszakban a Telecom Munkacsoport 7 olyan egész napos ülést tartott, amelynek napirendjén információs társadalom témakörébe tartozó napirendi pontok is szerepeltek. Az ülésekről készült részletes jelentéseket az Informatikai Minisztérium, illetve a Miniszterelnöki Hivatal illetékes munkatársainak megkapták.

4.1. Az Európai Parlament és a Tanács rendelettervezetének vitája az Európai Hálózati és Információ Biztonsági Ügynökség (ENISA) megalapításáról

A munkacsoport számos alkalommal tárgyalta a Bizottság előterjesztését az Európai Parlament és a Tanács - az Európai Hálózati és Információ Biztonsági Ügynökség (ENISA) megalapításáról szóló - rendelettervezetének

²⁷ A rough guide to the Marie Curie Actions, Edition January 2003. ISBN 92-894-4673-0

²⁸ Joint Research Centre (JRC)

szövegét. A több hétig elhúzódó vita során számos kompromisszumos dokumentum²⁹ született, végül a COREPER-1, valamint a Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács is tárgyalta az ügyet.

A delegáltak többsége úgy találta, hogy a hálózati és információ biztonság jogi szabályozásának a tagállamok hatáskörében kell maradnia, az új ügynökség feladata csak a tagországok ilyen irányú tevékenységének kiszolgálása legyen. A munkacsoport üléseinek vitája során jól érzékelhető volt, hogy a tagországok minden eszközzel csökkenteni próbálták a Bizottság közvetlen és közvetett befolyását az ügynökség irányításában, illetve munkájának értékelésében. Ennek kiváló példája, hogy Ausztria és Spanyolország ragaszkodott hozzá, hogy az adatok kezelésénél a Bizottság is „harmadik fél”-nek minősüljön, tehát az Ügynökség ne legyen köteles kiszolgáltatni nekik az adatokat. Vita alakult ki arról, hogy legyen-e Tanácsadó Testület, és ha igen, milyen feladatokkal és jogosítványokkal rendelkezzen, kik legyenek a tagjai. Próbálták körvonalazni és elválasztani az igazgató, az Igazgató Tanács, a Tanácsadó Testület, valamint a munkacsoportok feladatait és hatáskörét.

Vitatták, hogy a Bizottságnak legyen-e egyáltalán, és ha igen, hány képviselője legyen az Igazgató Tanácsban, és milyen jogosítványokkal. Mindenképpen el kívánják kerülni az átfedéseket az Igazgató Tanács és a Tanácsadó Testület mandátuma között. A Bizottság nagyon fontosnak tartotta, hogy a magánszektor, valamint az ipar kellőképpen képviselve legyen az Igazgató Tanácsban és/vagy a Tanácsadó Testületben. Megosztottak a vélemények, hogy az ipar képviselőinek melyik testületben és milyen arányban kellene megjelenie. Többen egyetértettek azzal, hogy kötelezően legyen előírva a konzultáció az ipar képviselőivel, de nem értettek egyet abban, ki képviselje az ipart: ugyanis a hivatalos szervezetek által delegált képviselőknél sokkal konstruktívabbnak tartották a versenyhelyzetben lévő vállalatok vezetőit. A Bizottság szerint a Tanácsadó Testület legfontosabb szerepe lenne a kommunikáció biztosítása a magánszféra és az állami adminisztráció között.

A hozzászólások egyértelművé tették, hogy a tagországok szeretnék, ha az ügynökség független maradna a Bizottságtól (*például az igazgatót ne a bizottság nevezzék ki, és ne legyen semmilyen jogviszonyban a Bizottsággal stb.*). Követelmény volt továbbá, hogy az igazgató ne legyen elkötelezett egyetlen szereplőnek sem (*pl. nagy szoftvervállalatok stb.*).

²⁹ 6410/03 TELECOM 19; 6971/03 TELECOM 32; 8362/03 TELECOM 53; 8874/03 TELECOM 66; 8896/03 TELECOM 67; 9348/03 TELECOM 77; 9407/03 TELECOM 78

A delegáltak nagyon sok új módosító javaslatot tettek, és a szöveg felülvizsgálati bejelentéseket egy-két kivétellel továbbra is fenntartották. Legnagyobb vita az ügynökség feladatai (3.§.), a pénzügyi kérdések (16-18.§.), a jogi alap (19.§.), a személyzet jogi helyzete és kiváltságai (21.§.), valamint a nyelvek (22.§.) kérdésében alakult ki, de szinte egyetlen paragrafus szövegében sem volt teljes egyetértés. Az elnökség a korábbi hozzászólások figyelembevételével elkészítette 9407/03 TELECOM 78 számú dokumentumot, amelyben 111 lábjegyzet szerepelt a módosítási javaslatokról és kifogásokról. Ez szövegtervezet került a COREPER-1 elé, majd javítások után felkerült a Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács 2003. június 4-5-i luxemburgi ülésének napirendjére.

A Tanács Telekommunikációs és Információs Társadalom Szolgáltatásai Munkacsoportja által kidolgozott, és a COREPER-1 által felterjesztésre elfogadott szövegváltozatban³⁰ még mindig 31 eldöntetlen kérdés maradt, 8 a tagországok észrevételeit tartalmazta, 23 pedig a Bizottság ellenvetéseit. Az Egyesült Királyság, Dánia és Finnország nem vonta vissza fenntartásait. A Bizottság képviselőjében LIKANEN főbiztos elmondta, hogy a tervezet kidolgozásakor alapvető szempontnak tartották, hogy az új szervezet legyen kisméretű, flexibilis és időszakos, valamint egyaránt szolgálja az elektronikus szolgáltató szektort, az állampolgárokat és a kormányzati munkát. A Bizottság sem vonta vissza a lábjegyzetekben megtalálható ellenvetéseit. Németország írásban terjesztett be újabb szövegtervezeteket – *többek között a Section 4 Financial Provisions fejezetbe* – és kérte, hogy ezek szerepeljenek a jegyzőkönyv mellékleteként. Továbbra sem alakult ki teljes egyetértés (i) a jogi alap (a Szerződések 95.§-a vagy 308.§-a) kérdésében, (ii) az ügynökség feladata tárgyában, (iii) egyes szervezeti kérdésekben, (iv) egyes működési kérdésekben, (v) a működési költségek kérdésében, (vi) az alkalmazottak jogállásában, és (vii) a székhely kijelölésének időpontja tárgyában. Ennek ellenére az elnök azzal foglalta össze a vitát, hogy a szövegtervezet általánosságban alkalmas arra, hogy az Európai Parlament tárgyalja és véleményt nyilvánítson róla.

A Tanács határozata alapján a dokumentumot az ülés jegyzőkönyvének kivonatával együtt megküldik az Európai Parlamentnek és a parlamenti bizottságoknak véleményezésre, így az olasz elnökség idején tovább folytatódik az előkészítő munka. A Parlament és a bizottságok javaslatai ismét a Tanács Telekommunikációs és Információs Társadalom Szolgáltatásai Munkacsoportja, majd a COREPER-1 és a Tanács elé kerülnek, és akkor újból

³⁰ 9775/03 TELECOM 83

mód lesz az álláspontok közelítésére, és kompromisszumok kialakításra. Az ügy jelenlegi állása szerint kevés esély van arra, hogy az ügynökség az eredeti tervnek megfelelően ebben az évben felálljon, és 2004. január 1-jétől megkezdje működését.

4.2. ENSZ Információs Társadalom Világkonferencia és Csúcsertekezlet (WSIS, Genf, Svájc, 2003. december 10-12.) előkészületeiről

A Tanács határozattervezetének szövegét az ENSZ Információs Társadalom Világkonferenciájának és Csúcstalálkozójának előkészítéséről a Bizottság 2003. május 19-én megküldött dokumentuma³¹ és az elnökség javaslata alapján a Tanács Távközlési és Információs Társadalom Szolgáltatásai Munkacsoportjának 2003. május 21-22-i ülésén készítették elő, és a COREPER-1 2003. május 26-28-i ülésén fogadták el. A Bizottság a dokumentumban felkéri a Tanácsot, hogy politikai eszközeivel támogassa a csúcsertekezlet előkészítését, különös tekintettel a kulcskérdések kijelölésére, valamint a prioritások meghatározására. A COREPER-1 ülésén Dánia fenntartotta már korábban bejelentett szigorú parlamenti szöveg felülvizsgálati kérelmét.

A Bizottság részéről LIIKANEN főbiztos ismertette a Genfben 2003. december 10-12-én megrendezésre kerülő ENSZ Információs Társadalom Világkonferencia és Csúcstalálkozó előkészítésére a Bizottság részéről tett eddigi erőfeszítéseket. Terv szerint az egyes tagállamok mellett az Európai Unió önállóan is képviselteti magát a csúcstalálkozón. Az eddigi előkészítő munka alapvető célja volt egy egységes EU álláspont kialakítása, amely nem ütközik a tagállamok véleményével.

Magyarország képviselőjében KOVÁCS KÁLMÁN miniszter kifejtette, hogy a Világkonferencia mindannyiunk számára fontos. Az egységes EU-álláspontban már csatlakozó országok tapasztalatainak és érdekeinek is meg kell jelennie. Röviden ismertette, hogy Magyarország mit tervez tenni a Világkonferencia sikere érdekében, és milyen eredményeket várunk a konferenciától.

A Tanács határozattervezete emlékeztet az informatikai és kommunikációs technológiák (ICTs) különleges fontosságára a társadalom és az állampolgár számára. A korszerű információs technológiák lehetővé teszik, hogy a tudás és az információ világszerte mindenki számára hozzáférhető legyen,

³¹ Towards a Global Partnership in the Information Society: EU Perspective in the context of the United Nations World Summit on the Information Society (WSIS) 9516/03 TELECOM 80 CONUN 9 ONU 22 ACP 71

ezzel elősegíti a fenntartható gazdasági növekedést, a társadalmi kohéziót, valamint a politikai és kulturális fejlődést. A Tanács korábban már több határozatot hozott az információs társadalomról. A 2003. március 18-án publikált határozata az *eEurope 2005 Akcióterv megvalósításáról – amelyet kiterjesztettek³² a csatlakozó országokra* – pedig már utal azokra a legfontosabb kérdésekre, amelyeket célszerű tárgyalni majd a genfi világ-csúcstalálkozózn is.

A Tanács határozata nyílt párbeszédre szólítja fel a feleket az európai politika orientálására az Információs Társadalom előfeltételeinek kifejlesztése terén, valamint az Alapvető Emberi Jogok Európai Chartájában lefektetett emberi jogokon alapuló alapkövetelmények elfogadása érdekében, hogy egy kulturális diverzitást és nyelvi sokféleséget támogató, az emberi képességek fejlesztését előnyben részesítő hatékony környezet alakuljon ki. A Tanács célja alkalmas eszközök – *beleértve a tapasztalatcserét és a jó gyakorlat elterjesztését is* –, valamint megfelelő keretjogszabályok kifejlesztése, amelyek segítségével az olyan korábban meghirdetett európai információs programok, mint pl. az *eStrategies, eGovernment, eLearning, eHealth, eBusiness* és *eInclusion* kibontakoztathatóak és megvalósíthatóak lesznek. A Tanács célja továbbá az információs társadalomból származó előnyök biztosítása országok és egyének számára, különös tekintettel az emberi jogokra és a törvények általi hatalomgyakorlásra, a szolgáltatások minőségének javítására, a szociális biztonságra és a gazdasági növekedésre, valamint a demokrácia erősítésére.

A Tanács felkéri a tagországokat – *és ez most már a csatlakozó országokra is egyaránt vonatkozik* –, hogy folytassanak konzultációt a magánszektor és a társadalom egészeinek képviselőivel otthon és világszerte, hogy a kollektív bölcseséget és tapasztalatokat az információs társadalom terén a nemzeti és az EU-politika, valamint programok fejlesztésének szolgálatába állítsák. Elvárják a tagországoktól, hogy elmélyült konzultációt folytassanak a Bizottsággal, valamint a csatlakozó országok képviselőivel annak érdekében, hogy az Európai Unió – *az Elnökségen keresztül, illetve a Bizottságon keresztül abban az esetben, amikor az ügy közösségi kompetenciákat érint* – vezető szerephez jusson és konstruktív szerepet játsszon a csúcstalálkozó előkészítésben, különös tekintettel a politikai nyilatkozat és az akcióterv kidolgozására.

A Tanács felkéri a Bizottságot, hogy az Információs Társadalom Világkonferencia és Csúcstalálkozó (*WSIS*) előkészítésében mutatkozó előrehaladásról rendszeresen tájékoztassa az Európai Parlamentet és a Tanácsot, valamint

³² eEurope+ Action Plan

készítsen jelentést a világkonferencia és csúcstalálkozó genfi ülésének eredményeiről a Tanács és az Európai Parlament számára.

4.3. Az Európai Parlament és a Tanács közös irányelvének tervezete a kormányzati dokumentumok újrahasznosítása tárgyában. Felkészülés a parlamenti vitára

A Bizottság 2002. június 5-én tette közzé az alapidokumentumot³³ a kormányzati dokumentumok újrahasznosításáról. A Tanács 2002. december 5-én tartott politikai vitát az irányelv tervezetről. A Bizottság 2003. január 28-án elfogadta a VAN VELZEN-jelentést.³⁴ A dokumentum első olvasatának vitáját³⁵ az Európai Parlament 2003. február 10-13-i strasbuorgi ülésén folytatták le, 23 módosító indítványt fogadtak el. A 23 módosító indítvány közül a Bizottság 10-et teljes mértékben elfogadott, további 8-at pedig elvben vagy részben elfogadott. 2003. március 14-én a COREPER-1 politikai egyeztetésre terjesztett szövegváltozatot³⁶ a Tanács elé. A javaslatok alapján a Bizottság módosította³⁷ eredeti előterjesztését. A Tanács 2003. március 27-i ülésén közös álláspontként elfogadott egy szövegtervezetet³⁸, amelynek megvitatására 2003. április 8-ig adtak határidőt. A megvitatás eredményét a Tanács közös álláspont³⁹ formájában tette közzé, ezt később kiegészítették⁴⁰, majd módosították⁴¹.

A Tanács Távközlési és Információs Társadalom Munkacsoportjának 2003. június 13-i ülésén nyomtatott formában kaptuk kézhez az EP Ipari, Kereskedelmi Kutatási és Energiaügyi Bizottságának (*ITRE*) szövegtervezetét⁴², amely ajánlásokat tartalmaz az Európai Parlament második olvasatának vitájához. Ezen kívül tárgyaltuk a Bizottság közleményét, amelyben megállapítják, hogy a Tanács teljes egyetértésre jutott a leglényegesebb kérdésekben, és ezek az ajánlások megfelelnek a Bizottság elképzeléseinek is, valamint megemlítik, hogy a még függőben lévő kérdések kisebb szövegkorrekciókkal megoldhatók.

³³ COM(2002) 207 final

³⁴ PE 321.977

³⁵ 5988/03 CODEC 115 (13/02/2003)

³⁶ 7439/03 TELECOM 39

³⁷ COM(2003) 119 final

³⁸ 7917/03 TELECOM 47

³⁹ 7946/03 TELECOM 49

⁴⁰ 7946/03 ADD 1 TELECOM 49

⁴¹ 7946/1/03 REV 1 ADD 1 TELECOM 49

⁴² PE 322.025

A munkacsoport ülésén szinte valamennyi tagország képviselője többször is hozzászólt. Vita alakult ki arról, hogy helyes-e „*public sector information*”-ról beszélni, vagy az eredeti előterjesztés szerinti „*public sector documents*” kifejezés a helyes, amely utóbbi jelentősen leszűkíti az értelmezési tartományt. Az Egyesült Királyság és Finnország képviselője jelezte, hogy szerintük a 5., a 9. és a 11. módosítás szövege ellentmondásban van az egyezmények szövegével. További vita alakult ki arról, hogy a direktíva hatálya alatt a szolgáltató csak a meglévő adatokat, illetve dokumentumokat köteles-e kiadni, vagy kötelezhető adatok gyűjtésére, információ előállítására, esetleg az adatok, dokumentációk feldolgozására is.

1. melléklet

Európai Innovációs Eredménytábla 2002 (%)
(COM(2002) 1349: 2002 European Innovation Scoreboard.
Commision Staff Working Paper, Brussels, 9.12.2002)

Indikátor	EU-15	A	B	D	DK	E	F
Új diplomák száma	1,03	0,71	0,97	0,82	0,83	0,99	1,87
Felsőoktatásban részesültek száma	21,22	14,52	27,82	23,84	26,48	23,06	22,98
Élethosszig tanulás aránya	8,5	7,8	7,3	5,2	20,8	4,7	2,7
Foglalkoztatottság hi-tech iparban	7,57	6,48	6,57	11,21	6,99	5,46	7,16
Foglalkoztatottság hi-tech szolgáltatásban	3,61	3,03	4,08	3,21	4,94	2,62	4,08
Központi K+F ráfordítás	0,67	0,65	0,56	0,72	0,75	0,44	0,77
Vállalkozási K+F ráfordítás	1,28	1,14	1,45	1,80	1,32	0,52	1,36
EU hi-tech szabadalom*	27,8	17,0	21,9	43,7	32,2	3,1	27,8
USA hi-tech szabadalom*	12,4	8,1	13,9	16,4	22,7	1,4	14,0
Önálló innovatív kisvállalkozások	44,0	59,1	29,4	58,7	59,0	21,6	36,0
Kooperáló innovatív kisvállalkozások	11,2	12,9	8,9	14,7	37,4	7,0	12,0
Innovációs ráfordítások	3,7	3,5	2,1	3,9	4,8	2,4	3,9
Hi-tech vállalkozói beruházás	0,24	0,14	0,44	0,07	0,46	0,19	0,24
Új tőke keletkezése	1,73	0,60	2,37	0,95	0,14	7,92	0,82
Új termékek eladása	6,5	5,6	2,6	7,1	5,1	9,8	7,9
Otthoni internet használat **	37,7	47,2	36,4	38,4	58,6	24,7	30,1
Teljes innovációs költségek	6,93	6,30	7,32	6,89	7,42	4,41	7,35
Hozzáadott érték a hi-tech iparban	10,1	9,0	10,7	6,7	10,7	5,6	13,2

* db/millió lakos

**a háztartások százalékában

Európai Innovációs Eredménytábla 2002 (%) (folytatás)
(COM(2002) 1349: 2002 European Innovation Scoreboard.
Commision Staff Working Paper, Brussels, 9.12.2002)

Indikátor	FIN	I	IRL	L	NL	P	S
Új diplomák száma	1,78	0,56	2,32	0,18	0,58	0,62	1,16
Felsőoktatásban részesültek száma	32,47	10,29	22,24	18,28	24,02	10,17	29,71
Élethosszig tanulás aránya	19,3	5,1	5,2	5,3	16,3	3,3	21,6
Foglalkoztatottság hi-tech iparban	7,44	7,42	7,28	2,03	4,29	3,57	7,90
Foglalkoztatottság hi-tech szolgáltatásban	4,40	3,05	4,11	3,06	4,16	1,43	5,13
Központi K + F ráfordítás	0,98	0,53	0,33	--	0,88	0,58	0,94
Vállalkozási K + F ráfordítás	2,68	0,53	0,88	--	1,14	0,17	2,84
EU hi-tech szabadalom*	137,6	6,2	25,3	19,8	57,9	0,9	95,1
USA hi-tech szabadalom*	41,6	4,1	6,1	4,6	18,6	0,0	47,3
Önálló innovatív kisvállalkozások	27,4	44,4	62,2	24,5	51,0	21,8	44,8
Kooperáló innovatív kisvállalkozások	19,9	4,7	23,2	9,6	13,8	4,5	27,5
Innovációs ráfordítások	4,3	2,6	3,3	--	3,8	1,7	7,0
Hi-tech vállalkozói beruházás	0,57	0,20	0,31	--	0,23	0,03	0,39
Új tőke keletkezése	0,38	0,67	1,21	10,81	5,97	0,22	3,07
Új termékek eladása	7,3	13,5	8,4	--	6,9	7,2	6,9
Otthoni internet használat **	50,2	33,5	47,6	43,0	63,8	26,1	60,7
Teljes innovációs költségek	6,74	5,17	5,23	8,10	8,30	5,44	9,85
Hozzáadott érték a hi-tech iparban	19,3	6,8	25,4	--	9,7	5,3	15,3

* db/millió lakos

**a háztatások százalékában

Európai Innovációs Eredménytábla 2002 (%) (folytatás)
 (COM(2002) 1349: 2002 European Innovation Scoreboard.
 Commision Staff Working Paper, Brussels, 9.12.2002)

Indikátor	UK	US	JP
Új diplomák száma	1,62	1,02	1,25
Felsőoktatásban részesültek száma	28,63	36,51	29,85
Élethosszig tanulás aránya	21,7	--	--
Foglalkoztatottság hi-tech iparban	7,18	--	--
Foglalkoztatottság hi-tech szolgáltatásban	4,75	--	--
Központi K + F ráfordítás	0,66	0,66	0,87
Vállalkozási K + F ráfordítás	1,21	2,04	2,11
EU hi-tech szabadalom*	27,5	49,5	36,6
USA hi-tech szabadalom*	15,1	91,9	80,0
Önálló innovatív kisvállalkozások	35,8	--	--
Kooperáló innovatív kisvállalkozások	15,7	--	--
Innovációs ráfordítások	3,2	--	--
Hi-tech vállalkozói beruházás	0,24	--	--
Új tőke keletkezése	1,01	0,81	0,00
Új termékek eladása	6,7	--	--
Otthoni internet használat **	49,3	46,7	34,0
Teljes innovációs költségek	8,62	8,22	8,98
Hozzáadott érték a hi-tech iparban	14,8	25,8	13,8

* db/millió lakos

**a háztartások százalékában

2. melléklet

*Nyitott pályázati felhívások a 6. Kutatási Keretprogramban
(2003. július 14-i állapot)*

Integrating and Strengthening the European Research Area

Information Society Technologies

FP6-2002-IST-NMP-1

Thematic call in the area of “manufacturing, products and services engineering in 2010”

FP6-2002-IST-C

Future and Emerging Technologies – Open domain (Continuous submission)

2003/S 90-079940

Call for Expressions of Interest for the provision of assistance in various tasks occurring in the IST Programme directorates

FP6-2003-IST-2

Call 2 of the IST priority

Nanotechnologies and nanosciences, knowledge-based multifunctional materials, and new production processes and devices

FP6-2002-IST-NMP-1

Thematic call in the area of “manufacturing, products and services engineering in 2010”

Aeronautics and space

FP6-2002-Aero-2

Thematic call in the area of “Aeronautics Specific Support Actions”

FP6-2003-TREN-2

Periodic call in the area of 'Aeronautics and Space', 'Sustainable energy systems' and 'Sustainable surface transport'

Sustainable development, global change and ecosystems

FP6-2002-Transport-2

Thematic call in the area of “Sustainable Surface Transport Specific Support Actions”

FP6-2003-TREN-2

Periodic call in the area of 'Aeronautics and Space', 'Sustainable energy systems' and 'Sustainable surface transport'

FP6-2003-Global-2

Thematic call in the area of 'Global Change and Ecosystems'

Citizens and Governance in a knowledge-based society

FP6-2002-Citizens-3

“Priority 7” - First Call - Part C - Networks of Excellence and Integrated Projects

Policy-orientated research

FP6-2003-SSP-2-SARS

Policy-orientated research — Special Call on Severe acute respiratory syndrome (SARS)

Research to explore new and emerging scientific and technological problems and opportunities

FP6-2003-NEST-A

New and Emerging Science and Technology – (call with 2 closure dates)

Horizontal Research activities involving SMEs

FP6-2002-SME-1

Co-operative research projects

Specific measures in support of international co-operation

FP6-2002-INCO-DEV-1

Specific Targeted Research Projects (STREP) and Coordination Actions (CA) for Developing countries (DEV)

FP6-2002-INCO-DEV/SSA-1

Specific Support Actions (SSA) for Developing countries (DEV)

FP6-2002-INCO-MPC/SSA-2

Specific Support Actions (SSA) for Mediterranean Partners Countries (MPC)

FP6-2002-INCO-WBC/SSA-3

Specific Support Actions (SSA) for Western Balkan countries

FP6-2002-INCO-Russia + NIS/SSA-4

Specific Support Actions (SSA) for Russia and other NIS

FP6-2002-INCO-COMultilatRTD/SSA-5

specific Support Actions (SSA) for Multilateral co-ordination of national RTD policies and activities

Support for the co-ordination of activities

ERA-NET/1/CA-SSA

Supporting the cooperation and the coordination of research activities carried out at national or regional level (ERA-NET Scheme)

Structuring the European Research Area

Research and Innovation

ENTR/03/23

Provision of central secretariat, support and animation services: lot 1: Innovation Relay Centres (IRC) Network Secretariat, lot 2: Innovating Regions in Europe (IRE) Network Secretariat

Human resources and mobility

FP6-2002-Mobility-1

Call for proposals for Marie Curie Research Training Networks

FP6-2002-Mobility-2

Call for proposals for Marie Curie Host Fellowships for Early Stage Training

FP6-2002-Mobility-3

Call for proposals for Marie Curie Host Fellowships for the Transfer of Knowledge

FP6-2002-Mobility-4

Call for proposals for Marie Curie Conferences and Training Courses

FP6-2002-Mobility-5

Call for proposals for Marie Curie Intra-European Fellowships

FP6-2002-Mobility-6

Call for proposals for Marie Curie Outgoing International Fellowships

FP6-2002-Mobility-7

Call for proposals for Marie Curie Incoming International Fellowships

FP6-2002-Mobility-8

Call for proposals for Marie Curie Excellence Grants

FP6-2002-Mobility-9

Call for proposals for Marie Curie Excellence Awards

FP6-2002-Mobility-10

Call for proposals for Marie Curie Chairs

FP6-2002-Mobility-11

Call for proposals for Marie Curie European Reintegration Grants

FP6-2002-Mobility-12

Call for proposals for Marie Curie International Reintegration Grants

Research Infrastructures

FP6-2003-Infrastructures-3

Communication Network Development - Géant

Science and Society

FP6-2002-Science and society-1

Programme support and networking (“open call”)

FP6-2003-Science and Society-5

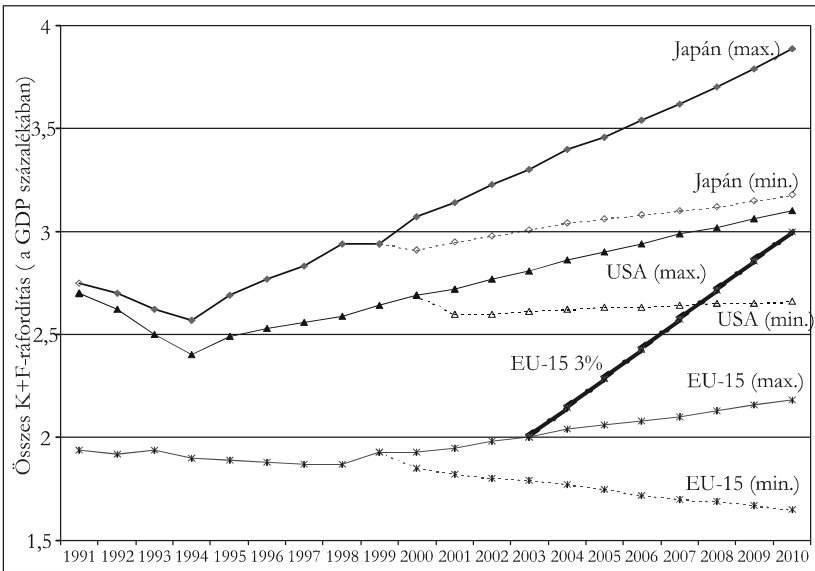
European Science Education Initiative

European Atomic Energy Community (Euratom)

Euratom Call Open

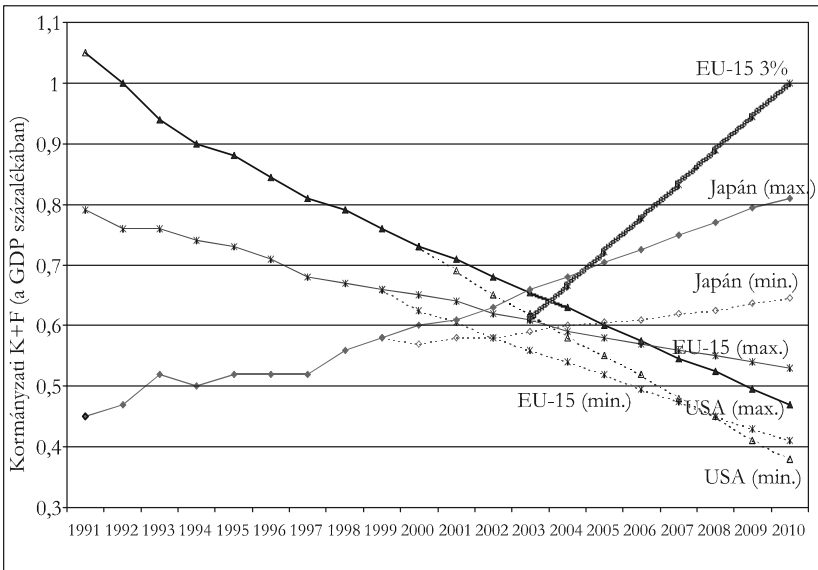
Specific support actions, trans-national access to large infrastructures and actions to promote and develop human mobility in the “Euratom Research and Training Programme on Nuclear Energy”

3. melléklet



Összes kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában
 (a Third European Report on Science and Technology Indicators 2003 alapján, átdolgozva)

4. melléklet



*Kormányzati kutatás-fejlesztési ráfordítás a GDP százalékában
(a Third European Report on Science and Technology Indicators 2003 alapján, átdolgozva)*